

Metodoloģisks palīgmateriāls komercdarbības atbalsta kontroles jomā

Komercdarbības atbalsta kontroles regulējums vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu jomā

Finanšu ministrija
2026.gada maijs

Saturs

Saturs.....	2
Tekstā lietotie saīsinājumi.....	3
Ievads	4
1. VTNP jēdziens	6
2. Izņēmums no komercdarbības atbalsta normu piemērošanas – Altmark spriedumā definētie kritēriji.....	9
3. Procedūras, kas jāievēro, plānojot atbalsta programmas izstrādi vai <i>ad-hoc</i> atbalsta piešķiršanu ar VTNP regulējumu	11
4. Juridiskais pamats	12
4.1. Pilnvarojuma akta sagatavošana	13
4.2. VTNP lēmums un tā nosacījumi	14
4.3. Kompensācijas aprēķins.....	18
4.4. Uzraudzība un pārkompensācijas novēršana	20
4.5. Pārredzamības prasību nodrošināšana	21
4.6. VTNP nostādnes un to nosacījumi.....	21
4.7. VTNP de minimis atbalsta regula un tās nosacījumi	23
4.8. Kumulācija	24
5. Piemēri par VTNP lēmuma piemērošanu Latvijā	25
Pielikums “Praktiski piemēri VTNP pilnvarojuma akta sagatavošanai, piemērojot VTNP lēmumu” ...	27

Tekstā lietotie saīsinājumi

1.	EK	Eiropas Komisija
2.	ES	Eiropas Savienība
3.	FM	Finanšu ministrija
4.	LESD	Līgums par ES darbību
5.	MK	Ministru kabinets
6.	VTNP	Vispārējās tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojums
7.	VTNP lēmums	Komisijas 2025.gada 16.decembra lēmums (ES) 2025/2630 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 106.panta 2.punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, un ar ko atceļ Lēmumu 2012/21/ES https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32025D2630
8.	Lēmums 2012/21/ES	Komisijas 2011.gada 20.decembra lēmums (2012/21/ES) par LESD 106.panta 2.punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX%3A32012D0021
9.	VTNP nostādnes	Eiropas Savienības nostādnes par valsts atbalstu, ko piešķir kā kompensāciju par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu (2011) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:52012XC0111(03)
10.	VTNP paziņojums	Komisijas 2012.gada 11.janvāra paziņojums Nr.2012/C 8/02 par Eiropas Savienības atbalsta noteikumu piemērošanu kompensācijai, kas piešķirta par vispārējās tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu sniegšanu https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:52012XC0111(02)
11.	VTNP de minimis atbalsta regula	Komisijas 2023.gada 13.decembra Regula (ES) Nr.2023/2832 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108.panta piemērošanu de minimis atbalstam, ko piešķir uzņēmumiem, kuri sniedz pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/2831/oj

Ievads

Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD)¹ 107.panta 1.punkts nosaka: “*Ja vien Līgumi neparedz ko citu, ar iekšējo tirgu nav saderīgs nekāds atbalsts, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm.*” Šāda aizlieguma pamatmērķis ir izveidot un attīstīt vienotu iekšējo tirgu un neizkropļot konkurenci starp ES dalībvalstīm. Komercedarbības atbalsta kontroles mehānismi palīdz nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus ikvienam uzņēmumam, neatkarīgi no tā, kurā ES dalībvalstī uzņēmums veic savu darbību.

LESD 107.panta 1.punkts, kas tālāk interpretēts ES tiesu judikatūrā, definē kritērijus, kuriem izpildoties, valsts vai pašvaldības īstenots atbalsta pasākums kvalificējams kā komercedarbības atbalsts. Tikai tādi valsts vai pašvaldības īstenoti atbalsta pasākumi, kuri vienlaicīgi izpilda visus LESD 107.panta 1.punkta nosacījumus, ir pakļauti komercedarbības atbalsta kontrolei; tos atļauts īstenot kā saderīgus ar ES iekšējo tirgu, ja ievēroti atbilstoša komercedarbības atbalsta regulējuma nosacījumi.

Lai noskaidrotu, vai valsts īstenots atbalsta pasākums kvalificējams kā komercedarbības atbalsts Līguma 107.panta 1.punkta izpratnē, jāveic izvērtējums. Ja tiek secināts, ka atbalsta saņēmējs ir saimnieciskās darbības veicējs (ikviena juridiska vai fiziska persona vai šādu personu apvienība, kas piedāvā vai gatavojas piedāvāt preces un pakalpojumus tirgū), jāvērtē, vai attiecībā uz konkrēto atbalsta pasākumu vienlaicīgi izpildās visas Komercedarbības atbalsta kontroles likuma 5.pantā minētās komercedarbības atbalstu raksturojošās pazīmes:

- 1) finansiālo palīdzību tieši vai pastarpināti sniedz no valsts, pašvaldības vai Eiropas Savienības līdzekļiem, finanšu līdzekļiem, pār kuriem valsts vai pašvaldības institūcijām vai to pilnvarotām juridiskajām personām ir kontrolējoša ietekme, vai citiem publiskiem līdzekļiem (turpmāk — valsts vai pašvaldības līdzekļi), un par finansiālās palīdzības noteikšanu ir atbildīga valsts vai pašvaldības institūcija vai tās pilnvarota juridiskā persona;
- 2) saņemot finansiālo palīdzību, komercsabiedrība iegūst ekonomiskas priekšrocības, kādas tā nevarētu iegūt tirgus apstākļos vai tad, ja komercedarbības atbalsts netiktu sniegts;
- 3) finansiālā palīdzība neattiecas uz visām komercsabiedrībām vienādi, bet ir paredzēta komercsabiedrībām atkarībā no to lieluma, darbības veida vai atrašanās vietas, kā arī citiem diferencējošiem kritērijiem vai arī ir paredzēta tikai konkrētai komercsabiedrībai;
- 4) finansiālā palīdzība ietekmē tirdzniecību un izkropļo konkurenci ES iekšējā tirgū.

Plašāk par to, kā noteikt visu uzskaitīto pazīmju esamību, lūdzam skatīt Finanšu ministrijas izstrādāto metodoloģisko palīgmateriālu – Valsts atbalsta vadlīnijas² – Finanšu ministrijas mājas lapā.

Lai nodrošinātu, ka tiek sniegts ar ES iekšējo tirgu saderīgs komercedarbības atbalsts, EK ir izstrādājusi virkni dokumentu, kas balstās uz tās un ES Tiesas aktuālo praksi komercedarbības atbalsta jomā (kas pastāvīgi tiek pilnveidota)³. EK dokumentos ietvertie nosacījumi atšķiras, piemēram, atkarībā no jomas, uz kuru tie attiecas. Ja valsts vai pašvaldība plāno atbalstu sniegt tādu pakalpojumu nodrošināšanai, kas svarīgi iedzīvotājiem, ir ieteicams izskatīt iespēju piemērot EK izstrādāto komercedarbības atbalsta regulējumu vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu (turpmāk – VTNP) sniegšanai⁴. Vienlaikus, protams, eksistē virkne citu komercedarbības atbalsta regulējumu, tai

¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:12012E/TXT>

² <https://www.fm.gov.lv/lv/skaidrojosie-materiali>

³ http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/legislation.html

⁴ https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/sgei_en:

skaitā *de minimis* atbalsta regulējums⁵ un Vispārējā grupu atbrīvojuma regula⁶ ar dažādiem atbalsta mērķiem.

Vēršam uzmanību, ka **2025.gada 16.decembrī EK pieņēma jaunu VTNP regulējumu** – VTNP lēmumu⁷, kas aizstāj Lēmumu 2012/21/ES⁸. VTNP lēmums stājas spēkā 2026.gada 8.janvārī.

Atbilstoši VTNP lēmuma pārejas noteikumiem (9.panta a) punkts) atbalsta programmas, kas stājas spēkā pirms VTNP lēmuma spēkā stāšanās un bija saderīgas ar ES iekšējo tirgu un atbrīvotas no paziņošanas pienākuma saskaņā ar Lēmumu 2012/21/ES, arī turpmāk ir saderīgas ar iekšējo tirgu un atbrīvotas no paziņošanas prasības vēl divu gadu laikposmā pēc šā lēmuma stāšanās spēkā, t. i., līdz 2028.gada 7.janvārim.

Skaidrojam, ka VTNP lēmumā pamatnosacījumi, lai nodrošinātu atbalsta pasākuma saderību ar ES iekšējo tirgu, nav konceptuāli mainīti, proti, gan Lēmums 2012/21/ES, gan VTNP lēmums balstās uz vienādiem principiem:

- atbalsts ir pieļaujams tikai tiktāl, ciktāl tas nepieciešams pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi nodrošināšanai (LESD 106.panta 2.punkts);
- kompensācijas mehānisma un kompensācijas aprēķina un kontroles aprakstam ir jābūt precīzi noteiktam pilnvarojuma aktā;

• Komisijas 2025.gada 16.decembra lēmums (ES) 2025/2630 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 106.panta 2.punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, un ar ko atceļ Lēmumu 2012/21/ES, OV L, 19.12.2025; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32025D2630>

• Eiropas Savienības nostādnes par valsts atbalstu, ko piešķir kā kompensāciju par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu (2011), OV C 8, 11.1.2012.; [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:52012XC0111\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:52012XC0111(03))

• Komisijas paziņojums par Eiropas Savienības atbalsta noteikumu piemērošanu kompensācijai, kas piešķirta par vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumu sniegšanu, OV C 8, 11.1.2012.; [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:52012XC0111\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:52012XC0111(02))

• Komisijas 2023.gada 13.decembra Regula (ES) Nr.2023/2832 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108.panta piemērošanu *de minimis* atbalstam, ko piešķir uzņēmumiem, kuri sniedz pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, OV L, 15.12.2023; <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/2831/oj>

Skat. arī Komisijas dienestu darba dokumentu “Rokasgrāmata par Eiropas Savienības valsts atbalsta, publiskā iepirkuma un iekšējā tirgus noteikumu piemērošanu vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumiem un jo īpaši vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem”, SWD (2013) 53final/2 2013.gada 29.aprīlis https://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/new_guide_eu_rules_procurement_lv.pdf

⁵ Komisijas 2023.gada 13.decembra Regula (ES) Nr.2023/2831 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108.panta piemērošanu *de minimis* atbalstam, OV L, 15.12.2023; https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202302832

Skat. arī Finanšu ministrijas izstrādāto metodoloģisko palīgmateriālu: Rokasgrāmata *de minimis* atbalsta piešķiršanai <https://www.fm.gov.lv/lv/skaidrojosie-materiali>

⁶ Komisijas 2014.gada 17.jūnija Regula (ES) Nr.651/2014 ar ko noteiktas atbalsta kategorijas atzīst par saderīgām ar iekšējo tirgu, piemērojot Līguma 107. un 108.pantu, OV L 187, 26.6.2014.; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0651-20230701> (KONSOLIDĒTĀ VERSIJA)

⁷ Komisijas 2025.gada 16.decembra lēmums (ES) 2025/2630 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 106.panta 2.punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, un ar ko atceļ Lēmumu 2012/21/ES; OV L, 19.12.2025.

⁸ Komisijas 2011.gada 20.decembra lēmums 2012/21/ES par Līguma par Eiropas Savienības darbību 106. panta 2.punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi; OV L 7, 11.1.2012.; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX%3A32012D0021>

- kompensācija nedrīkst pārsniegt neto izmaksas un saprātīgu peļņu;
- jānodrošina regulāra pārmērīgas kompensācijas kontrole;⁹
- jānodala vispārējās tautsaimniecības nozīmes pakalpojuma izmaksas un ieņēmumi no citām uzņēmuma veiktajām darbībām, lai novērstu šķērssubsidēšanu.

VTNP lēmumā iepriekš minētie kritēriji netiek būtiski mainīti, bet tiek precizēta terminoloģija un tehniskie aspekti, piemēram, pilnvarojuma satura prasības, kur netiek vairs prasīts, lai pilnvarojuma aktā ir ietverta atsauce uz piemērojamo VTNP regulējumu, kā to paredzēja Lēmums 2012/21/ES.

No būtiskākām izmaiņām jāmin, ka līdztekus esošajām atbalsta kategorijām VTNP lēmums ietver jaunas atbalsta kategorijas – cenas ziņā pieejami mājokļi un kritiski svarīgas zāles, kas ir atbrīvotas no paziņošanas pienākuma EK, ļaujot atbalsta sniedzējiem atbalstīt cenu ziņā pieejamu mājokļu projektus un uzlabot kritiski svarīgu zāļu piegādes drošību bez iepriekšējas paziņošanas EK, ja ir izpildīti VTNP lēmumā ietvertie nosacījumi.

Šī metodoloģiskā materiāla mērķis ir sniegt plašāku informāciju un skaidrojumus par VTNP jēdzienu, šādu pakalpojumu juridisko pamatu ES un nacionālā līmenī, par procedūrām, kas jāievēro, plānojot atbalsta programmas vai *ad-hoc* atbalsta piešķiršanu VTNP jomā. Materiālā sniegta informācija par līdzšinējo pieredzi VTNP nosacījumu piemērošanā Latvijā. Materiāls paredzēts gan atbalsta pasākumu plānotājiem un sniedzējiem, gan komercdarbības atbalsta saņēmējiem.

Šajā palīgmateriālā netiek apskatītas sīkāk specifiskās prasības, kas izriet no komercdarbības atbalsta regulējuma sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozarē, pasta nozarē vai pasažieru pārvadājumu nozarē.

1. VTNP jēdziens

ES dalībvalstis un to pašvaldības nodrošina dažādus pakalpojumus iedzīvotājiem. Tie aptver daudz un dažādas jomas (piemēram, pasta pakalpojumi, telekomunikāciju pakalpojumi, sabiedriskā transporta nodrošināšana, sociālie pakalpojumi, piemēram, vecu cilvēku un invalīdu aprūpe, siltumapgāde, ūdensapgāde un kanalizācija, veselības aprūpe, bērnu aprūpe, sociālie mājokļi, vispārējās izglītības nodrošināšana) atkarībā no situācijas konkrētajā valstī vai teritorijā. Tomēr ir svarīgi nodalīt, kuros gadījumos šādi pakalpojumi ir valsts pienākums, kuros tīri sociāla rakstura pakalpojumi un kuros tiem ir ekonomisks raksturs un tie būtu uzskatāmi par ekonomisku aktivitāti jeb saimnieciskās darbības veikšanu. Ja pakalpojums ir valsts pienākums, piemēram, valsts vispārējās izglītības nodrošināšana, tā nav saimnieciskā darbība un komercdarbības atbalsta kontroles regulējums nav jāpiemēro.

VTNP sniegšana ir saimnieciskā darbība, ko tirgus dalībnieki vieni paši bez komercdarbības atbalsta sniegt nespēj, vienlaikus nodrošinot, ka pakalpojums ir bez diskriminācijas (tostarp saistībā ar cenu, kvalitāti, nepārtrauktību un piekļuvi pakalpojumam) pieejams visiem iedzīvotājiem. VTNP tiek sniegti sabiedrības interesēs.

⁹ Ieņēmumi:

- ja kompensācija, pamatojoties uz ticamu uzņēmējdarbības plānu, noteikta fiksēti *ex-ante*. Pārmērīgas kompensācijas pārbaudei pietiek pārbaudīt, vai peļņas līmenis, kādu pakalpojuma sniedzējs ir tiesīgs sasniegt saskaņā ar pilnvarojuma aktu, patiešām ir saprātīgs (*ex-ante* perspektīva) (VTNP lēmuma 7.panta 2.punkts);
- ja pakalpojumu sniedzējs sniedz tikai VTNP un komerciālie ieņēmumi nepārsniedz 5 % no kopējiem gada ieņēmumiem pilnvarojuma periodā un VTNP sniedzējam ir juridisks pienākums visu savu peļņu atkārtoti ieguldīt konkrētā VTNP sniegšanā (VTNP lēmuma 7.panta 3.punkts).

ES tiesa ir noteikusi, ka VTNP ir tādi pakalpojumi, kam salīdzinājumā ar citām saimnieciskām darbībām ir īpašas pazīmes¹⁰. Tomēr ES līmenī nav izstrādāti konkrēti noteikumi par to, kad pakalpojums ir vai nav VTNP, un ES dalībvalstīm ir plaša rīcības brīvība, attiecīgo pakalpojumu definējot par VTNP un piešķirot kompensāciju pakalpojuma sniedzējam. EK kompetence VTNP definēšanas jautājumā aprobežojas tikai ar pārbaudīšanu, vai attiecīgā ES dalībvalsts nav pieļāvusi acīmredzamu kļūdu, konkrēto pakalpojumu definējot par VTNP¹¹ un nosakot kompensācijas apmēru.

EK uzskata, ka nebūtu lietderīgi noteikt īpašu VTNP sniegšanas pienākumu darbībai, ko uzņēmumi, kas darbojas normālos tirgus apstākļos¹², jau sniedz vai var sniegt apmierinošā līmenī un ievērojot valsts noteiktus, sabiedrības interesēm atbilstošus nosacījumus, piemēram attiecībā uz cenu, objektīviem kvalitātes raksturlielumiem, nepārtrauktību un piekļuvi attiecīgajam pakalpojumam. Attiecībā uz to, vai pakalpojumu var piedāvāt tirgus, EK vērtējums aprobežojas ar to, ka tiek pārbaudīts, vai attiecīgā ES dalībvalsts ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu.

ES tiesas judikatūrā un EK lēmumu pieņemšanas praksē ir skatīti daži acīmredzamas kļūdas piemēri:

- Ostu darbības, t.i., vispārēja preču vai jebkādu iekārtu iekraušana, izkraušana, pārkraušana, uzglabāšana un pārvietošana valsts ostās, ne vienmēr ir tādas, kam piemīt īpašas iezīmes salīdzinājumā ar citu saimniecisko darbību vispārējo tautsaimniecisko nozīmi¹³.
- Darbības, kuras ir saistītas ar reklāmu, tirdzniecību internetā, speciālo tālruņa numuru izmantošanu spēlēs ar balvu, sponsorēšanu vai preces virzību tirgū. To iekļaušana audiovizuālā sabiedriskā pakalpojuma jomā ir uzskatāma par acīmredzamu kļūdu¹⁴.
- Dzīvnieku liķu iznīcināšana, kas ir tikai tādu ekonomikas dalībnieku interesēs, kuri gūst labumu no šīs darbības. Šiem uzņēmumiem pašiem jāsedz izmaksas par savu radīto atkritumu iznīcināšanu (princips „piesārņotājs maksā”)¹⁵.
- LESD I pielikumā uzskaitīto produktu ražošana un tirdzniecība¹⁶.
- Platjoslas pakalpojumu nodrošināšana tikai biznesa parkiem, kas tādējādi nedod labumu plašākai sabiedrībai, nevar tikt definēta kā VTNP¹⁷.

¹⁰ Lieta C-179/90 *Merci convenzionali porto di Genova*, 1991, Recueil I-5889, 27. punkts; lieta C-242/95 *GT-Link A/S*, 1997, Recueil I-4449, 53.punkts, un lieta C-266/96 *Corsica FerriesFrance SA*, 1998, Recueil I-3949, 45.punkts.

¹¹ Lieta T-289/03 *BUPA un citi pret Komisiju*, 2008, Krājums II-81, 166.–169. un 172.punkts; Lieta T-17/02 *Fred Olsen*, 2005, Krājums II-2031, 216.punkts.

¹² Lieta C-205/99 *Analir*, 2001, Recueil I-1271, 71.punkts.

¹³ Lieta C-179/90 *Merci convenzionali porto di Genova*, 1991, Recueil I-5889, 27.punkts; lieta C-242/95 *GT-Link*, 1997, Recueil I-4449, 53.punkts, un apvienotā lieta C-34/01–C38/01 *Enirisorse*, 2003, Recueil I-14243, 33.–34.punkts.

¹⁴ Komisijas paziņojums par valsts atbalsta noteikumu piemērošanu sabiedriskajai apraidei, OV C 257, 27.10.2009., 1.lpp.

¹⁵ Komisijas lēmums par valsts atbalstu Nr.SA.25051 – Vācija – speciāla dzīvnieku kautķermeņu iznīcināšanas apvienība, OV L 236, 1.9.2012., 1.lpp., <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:236:0001:0034:LV:PDF>

Skatīt arī spriedumu lietā C-126/01 *Ministère de l'Economie, des Finances et de l'Industrie / GEMO*, 2003, Recueil I-13769.lpp.

¹⁶ Komisijas lēmums par valsts atbalstu Nr.C 28/1998 – Itālija – *Centrale del Latte di Roma*,

OV L 265, 19.10.2000., <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2000:265:0015:0028:EN:PDF>

¹⁷ Komisijas lēmums par valsts atbalstu Nr.N890/2006 – Francija – *SICOVAL*, http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/218142/218142_723454_30_2.pdf; Komisijas lēmums par valsts atbalstu Nr.N 284/2005 – Īrija – *Metropolitan Area Networks*, http://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/199656/199656_581678_68_2.pdf

- Darbvietu radīšanu vai saglabāšanu kādā uzņēmumā nav iespējams uzskatīt par VTNP. VTNP ir pakalpojumi iedzīvotājiem vai pakalpojumi, ko sniedz visas sabiedrības interesēs; konkrētajā gadījumā minētais aspekts nepastāv¹⁸.

Gadījumos, kad parastos tirgus apstākļos darbojas citi uzņēmumi, kuri nav pilnvaroti sniegt VTNP, bet kuri pakalpojumu jau sniedz vai var sniegt apmierinoši un saskaņā ar tādiem nosacījumiem, piemēram, attiecībā uz cenu, objektīvām kvalitātes īpašībām, nepārtrauktību un piekļuvi pakalpojumam, kas atbilst valsts noteiktajām sabiedrības interesēm, EK uzskata, ka nebūtu pareizi šādam pakalpojumam noteikt VTNP sniegšanas saistības. Tādēļ ir svarīgi, lai ES dalībvalstis skaidri precizētu attiecīgā pakalpojuma iezīmes, īpaši, pakalpojuma sniegšanas nosacījumus un mērķa grupu. Ja pakalpojums tirgū jau tiek sniegts, tomēr attiecīgā ES dalībvalsts uzskata, ka tā sniegšanas nosacījumi nav apmierinoši, piemēram, tādēļ ka tirgus nevar nodrošināt tādu kvalitāti vai cenu, kura pēc valsts iestāžu viedokļa atbilstu sabiedrības interesēm (piemēram, maksa par sabiedrisko transportu ir pārāk augsta ģimenēm ar maziem ienākumiem), tad šādu pakalpojumu var uzskatīt par VTNP. Šis pakalpojums jāpiedāvā nediskriminējošā veidā.

Savukārt, ja tirgus vēl nepiedāvā attiecīgo pakalpojumu, ES dalībvalsts ziņā ir lemt, vai tirgus varētu sniegt šādu pakalpojumu, savukārt EK var tikai pārbaudīt, vai nav pieļauta acīmredzama kļūda. Ja pakalpojums citos aspektos ir pamatoti klasificējams kā VTNP, tas vien, ka tirgus varētu nākotnē nodrošināt šo pakalpojumu, principā nekavē dalībvalsti pašreizējā brīdī definēt pakalpojumu kā VTNP. Tomēr gadījumos, kad ir skaidrs, ka tirgus pēc neilga laika varēs sniegt pakalpojumu atbilstoši dalībvalsts paredzētajiem nosacījumiem (tostarp saistībā ar cenu, kvalitāti, nepārtrauktību un piekļuvi pakalpojumam), valsts iestādēm attiecīgi jāsaīsina pilnvarojuma periods un jāuzrauga tirgus attīstība, lai tad, kad beigsies iepriekšējais pilnvarojums, varētu pieņemt lēmumu, vai ir vajadzīgs jauns pilnvarojums. Ja pilnvarojuma perioda beigās tirgus joprojām nespēj nodrošināt konkrēto pakalpojumu un dalībvalsts uzskata, ka pakalpojumu joprojām var klasificēt kā VTNP, ir iespējams sniegt jaunu pilnvarojumu atbilstoši LESD 106.panta 2.punktam.

Saskaņā ar ES tiesību aktos noteikto, ES dalībvalstij ir plašas pilnvaras definēt, ko tā uzskata par VTNP. Tai pat laikā, valstij īstenojot savas tiesības definēt VTNP, jāievēro šādi pamatprincipi:

- 1) VTNP jābūt vērstam uz iedzīvotāju interešu nodrošināšanu vai jābūt visas sabiedrības interesēs;
- 2) Par VTNP var atzīt tikai tādu pakalpojumu, ko tirgus dalībnieks, ja tas ņemtu vērā savas komerciālās intereses, neuzņemtos sniegt vispār vai neuzņemtos sniegt tādā pašā apmērā pie tādiem pašiem nosacījumiem kā definētajā "īpašajā uzdevumā";
- 3) Ir jānorāda iemesli, kuru dēļ valsts uzskata, ka attiecīgo pakalpojumu tā īpašā rakstura dēļ ir jāklasificē kā VTNP, un to jānošķir no citas saimnieciskās darbības;
- 4) VTNP jābūt precīzi definētam, ir jābūt skaidram tā saturam.

Pēc tam, kad valsts ir nepārprotami definējusi VTNP, šo pakalpojumu ar speciālu pilnvarojuma aktu (piemēram, līgumu) uztic sniegt vienam vai vairākiem uzņēmumiem. Pilnvarojuma aktā iekļauj visas prasības, kuras izriet no piemērojamā ES regulējuma.

¹⁸ Komisijas dienestu darba dokumenta "Rokasgrāmata par Eiropas Savienības valsts atbalsta, publiskā iepirkuma un iekšējā tirgus noteikumu piemērošanu vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumiem un jo īpaši vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem" 10.jautājums:

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/new_guide_eu_rules_procurement_lv.pdf

Valstij (publiskai personai Valsts pārvaldes iekārtas likuma izpratnē) vajadzētu iejaukties ekonomiskajos procesos tikai tad, ja tirgus nespēj nodrošināt to, kas ir būtisks iedzīvotājiem. Tāpat kā citos gadījumos publiska persona regulāri pārskata un izvērtē savu darbību, lai nodrošinātu pakalpojumus iedzīvotājiem izmaksu efektīvākajā veidā, arī gadījumā, kad runa ir par pakalpojuma definēšanu kā VTNP, ir jābūt regulārai situācijas pārskatīšanai (tāpēc EK noteikusi, ka pilnvarojuma periods sniegt noteiktu VTNP nedrīkst parastos apstākļos pārsniegt 10 gadus).

Par to, kādi sabiedriskie pakalpojumi Latvijā definēti kā VTNP, iespējams iepazīties šī metodoloģiskā materiāla 5.nodaļā.

2. Izņēmums no komercdarbības atbalsta normu piemērošanas – Altmark spriedumā definētie kritēriji

Komercdarbības atbalsta esamība, sniedzot VTNP, var tikt izslēgta tikai tad, ja attiecībā uz kompensāciju par izmaksām, kas rodas sniedzot VTNP, tiek ievērots 2003.gada ES tiesas spriedumā lietā *Altmark* (turpmāk – *Altmark* spriedums) noteiktais – ekonomiskā priekšrocība uzņēmumam nav piešķirta, ja ir izpildīti visi četri kritēriji¹⁹, t.i.:

1. pakalpojuma sniedzējam faktiski jābūt uzliktām VTNP sniegšanas saistībām, un šīm saistībām ir jābūt skaidri definētām;
2. kompensācijas aprēķināšanas parametriem jābūt objektīvā un pārredzamā veidā noteiktiem iepriekš;
3. kompensācija nepārsniedz summu, kas nepieciešama, lai segtu visas izmaksas vai daļu no izmaksām, kas rodas, pildot VTNP sniegšanas pienākumu, ņemot vērā ieņēmumus no šāda pakalpojuma sniegšanas un saprātīgu peļņu;
4. lai izvēlētos pretendentu, kurš ir spējīgs sniegt nepieciešamo VTNP par zemāko cenu, pakalpojuma sniedzējs ir izvēlēts saskaņā ar publiskā iepirkuma procedūru (īstenojot atklātu, pārredzamu, nediskriminējošu un konkurenci nodrošinošu konkursa procedūru) vai, ja pakalpojuma sniedzējs nav izvēlēts saskaņā ar publiskā iepirkuma procedūru, nepieciešamās kompensācijas līmenis ir noteikts pirms pakalpojuma saistību uzlikšanas, pamatojoties uz izmaksu analīzi, kuras tāda pat pakalpojuma sniegšanas nodrošināšanai rastos tipiskam uzņēmumam, kas ir labi vadīts un adekvāti nodrošināts ar līdzekļiem, lai spētu izpildīt VTNP sniegšanas saistības, ņemot vērā attiecīgos ieņēmumus un paredzot saprātīgu peļņu par šo saistību izpildi.

Izpratni par katru no šiem nosacījumiem EK ir skaidrojusi VTNP paziņojumā.

Altmark spriedumā noteiktais ceturtais kritērijs ir izpildīts, ja noteiktais kompensācijas apmērs nepārsniedz līmeni, kāds būtu nepieciešams efektīvam uzņēmumam (kurš var uzvarēt konkursā vai ir noteikts salīdzinošā analīzē). Proti, lai aprēķinātu kompensācijas apmēru, nepietiek tikai ar iepriekš noteiktu vidējo statistisko izmaksu izmantošanu, ir jāpierāda, ka šādas izmaksas ir reprezentatīvs atslogojums izmaksām, kādas veidotos tipiskam, labi strādājošam un atbilstoši aprīkotam uzņēmumam.²⁰

Ja tiek piemērota publiskā iepirkuma procedūra, tad jāņem vērā, ka ES tiesa *Altmark* spriedumā noteica prasību, ka jāievēro tāda publiskā iepirkuma procedūra, kas ļauj pakalpojumu sniegt par „zemākajām izmaksām sabiedrībai”. Paziņojumā ir skaidrots, ka jēdziens „par zemākajām izmaksām sabiedrībai” ir plašāks nekā jēdziens „par zemāko cenu”, un publiskā iepirkuma procedūrā līgumslēgšanas tiesību piešķiršanai ne obligāti jāizvirza kritērijs par zemāko cenu. Var izmantot arī

¹⁹ Lieta C-280/00, *Altmark Trans and Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark*, Krājums 2003, I-7747. lpp., kā arī šie kritēriji ietverti VTNP lēmumā (skat. preambulas 4.apsvērums).

²⁰ Lieta C 3/2008 (ex NN 102/2005) – Čehija – Sabiedrisko pakalpojumu kompensācijas Dienvidmorāvijas autobusu uzņēmumiem, OV L 97, 16.4.2009.

„saimnieciski visizdevīgāko piedāvājumu”, ja piešķiršanas kritēriji ir cieši saistīti ar sniedzamo pakalpojumu un saimnieciski visizdevīgākais piedāvājums ļauj panākt atbilstību tirgus vērtībai. Šis kritērijs ļauj ņemt vērā virkni elementu, tostarp kvalitātes apsvērumus (papildus tiem, kuri minēti tehniskajās specifikācijās un atlases kritērijos) un sociālos un vides kritērijus, bet kritērijiem jābūt definētiem iepriekš tā, lai nodrošinātu efektīvu konkurenci.

VTNP paziņojuma 68.punktā ir noteikts vispārējs princips, saskaņā ar kuru procedūra, kad tiek iesniegts tikai viens pieteikums, principā nav pietiekama, lai nodrošinātu atbilstību spriedumā *Altmark* lietā noteiktā ceturta kritērija pirmajai alternatīvai (publiskā iepirkuma procedūra). Tomēr tas nenozīmē, ka nevar būt gadījumi, kad, pateicoties īpaši spēcīgiem aizsardzības mehānismiem izstrādātajā procedūrā, pakalpojuma sniegšanai par zemākajām izmaksām sabiedrībai var būt pietiekama arī tāda procedūra, kurā iesniegts viens pieteikums. Institūcija, kas plāno VTNP noteikšanu, šādā gadījumā var veikt salīdzinošo analīzi un pierādīt, ka izmaksas ir reprezentatīvs atspoguļojums izmaksām, kādas veidotos tipiskam, labi strādājošam un atbilstoši aprīkotam uzņēmumam. Vienlaikus jāņem vērā, ka daudz vienkāršāk šādās situācijās ir nodrošināt sniegtā komercdarbības atbalsta saderīgumu ar ES iekšējo tirgu, piemērojot VTNP lēmumu vai paziņojot par šo pasākumu EK, ja uz to neattiecas VTNP lēmumā noteiktais atbrīvojums.

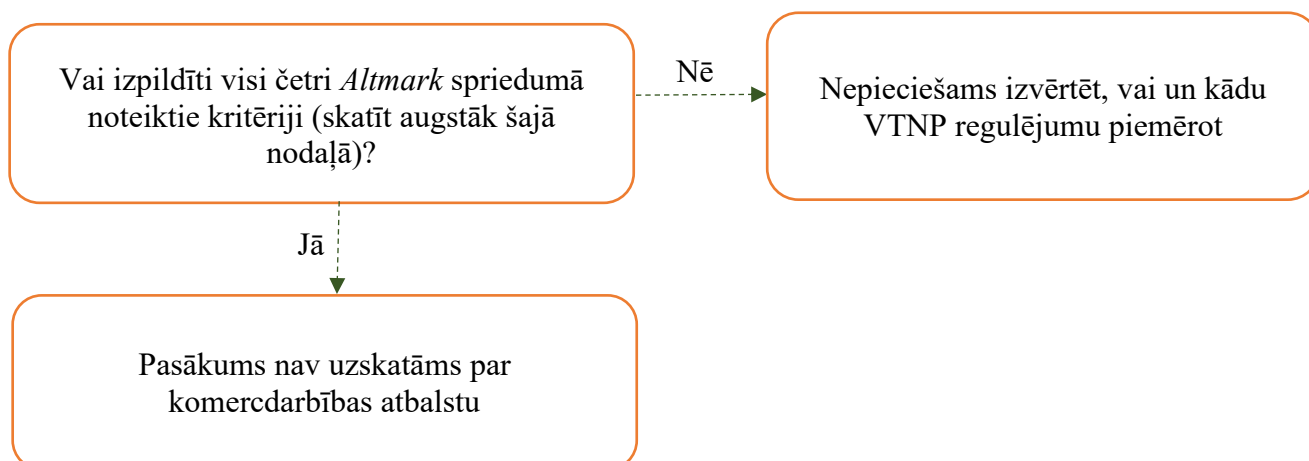
Piemērs: Valsts iestāde pieņem lēmumu pilnvarot uzņēmumu sniegt VTNP un nodrošināt pakalpojumu sniedzējam finansējumu (kompensāciju) par šo pakalpojumu. Ir trīs iespējamie scenāriji:

- attiecīgo VTNP sniedz uzņēmums, kas izvēlēts publiskā iepirkuma procedūrā atbilstoši *Altmark* spriedumā noteiktajam ceturtajam kritērijam, par cenu, kas ir 90 naudas vienības. Ja izpildīti visi pārējie *Altmark* spriedumā noteiktie kritēriji, kompensācija, kas ir 90 naudas vienības, nav komercdarbības atbalsts;
- VTNP sniedz uzņēmums, kas nav izvēlēts publiskā iepirkuma procedūrā atbilstoši *Altmark* spriedumā noteiktajam ceturtajam kritērijam, un tā neto izmaksas saistībā ar pakalpojuma sniegšanu ir 90 naudas vienības. Ja šīs izmaksas atbilst izmaksām, kādas veidojas tipiskam labi strādājošam un atbilstoši aprīkotam uzņēmumam, tad saskaņā ar *Altmark* spriedumā noteikto ceturto kritēriju, ja ir izpildīti visi pārējie *Altmark* spriedumā noteiktie kritēriji, kompensācija, kas ir 90 naudas vienības, nav komercdarbības atbalsts. Vienlaikus jāņem vērā, ka *Altmark* ceturta kritērija pierādīšana, gadījumos, kad cenas noteikšana nav veikta saskaņā ar publiskā iepirkuma procedūrām, ir sarežģīta no izmaksu pamatotības pierādīšanas viedokļa;
- VTNP sniedz uzņēmums, kas nav izvēlēts publiskā iepirkuma procedūrā un atbilstoši *Altmark* spriedumā noteiktajam ceturtajam kritērijam nav veikta arī kompensācijas apmēra salīdzinošā analīze, un neto izmaksas nepārsniedz 90 naudas vienības. Piemēro VTNP lēmumu, kur kompensācija, kas ir 90 naudas vienības, tiks uzskatīta par saderīgu komercdarbības atbalstu, ja tā nepārsniedz apmēru, kāds ir nepieciešams, lai segtu neto izmaksas, kas faktiski radušās uzņēmumam, sniedzot VTNP, ieskaitot saprātīgu peļņu. VTNP lēmumu piemērot ir iespējams, ja attiecīgais VTNP pieder pie VTNP lēmumā noteiktajām kategorijām un atbilst visiem VTNP lēmuma nosacījumiem, tai skaitā nosacījumam, ka kompensācijas aprēķinam par VTNP ir jābūt noteiktam *ex-ante*.

Gadījumi, kad vienlaikus izpildītos *Altmark* spriedumā minētie četri kritēriji, lai uzskatītu, ka VTNP nekvalificējas kā komercdarbības atbalsts, ir ļoti reti, jo parasti nav iespējams pierādīt *Altmark* spriedumā noteikto ceturto kritēriju. Ja *Altmark* spriedumā minētie kritēriji nav ievēroti, kompensācija par sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu ir uzskatāma par komercdarbības atbalstu (VTNP).

Altmark spriedums nosaka, pie kādiem nosacījumiem publisko līdzekļu piešķiršana netiek kvalificēta kā komercdarbības atbalsts, savukārt VTNP lēmumā un VTNP nostādnēs ir noteikts, saskaņā ar kādiem nosacījumiem publisko līdzekļu piešķiršana, kas ir kvalificējama kā komercdarbības atbalsts, ir saderīga ar ES iekšējo tirgu. Attiecīgi, piešķirot finansējumu no publiskajiem resursiem (piemēram, piešķirot pašvaldības dotāciju, nosakot atbrīvojumu no maksas par dividendēm par pašvaldības kapitāla

izmantošanu, veicot ieguldījumu kapitālsabiedrības pamatkapitālā, u.tml.), ir jāievēro visi piemērojamā komercdarbības atbalsta regulējuma nosacījumi, kas definēti ES aktos.

Attēls: "Izvērtējums lēmuma pieņemšanai par komercdarbības atbalsta esamību VTNP gadījumā"

3. Procedūras, kas jāievēro, plānojot atbalsta programmas izstrādi vai *ad-hoc* atbalsta piešķiršanu ar VTNP regulējumu

Kompetentajām institūcijām, kuras ir tiesīgas pieņemt lēmumu par VTNP uzticēšanu uzņēmumam, ir rūpīgi jāizvērtē visi iespējamie ieguvumi un riski, kas saistīti ar VTNP sniegšanas tiesību nodošanu uzņēmumam. Galvenajam motīvam VTNP sniedzēja izvēlē un kompensācijas parametru noteikšanā jābūt sabiedrības vajadzībām, nevis potenciālajam uzņēmuma labumam. Pirms piemērot VTNP regulējumu, jāizvērtē, vai tirgus nepieciešamo pakalpojumu var piedāvāt iedzīvotājiem nepieciešamajā kvalitātē, apjomā un teritorijā, kā arī par tādu cenu, lai pakalpojums būtu iedzīvotājiem pieejams. Tas ļautu nodrošināt, ka VTNP noteikšanā netiek pieļauta acīmredzama kļūda. Kad izvērtējuma rezultātā secināts, ka tirgus nepieciešamo pakalpojumu piedāvāt nespēj, un ir definēts VTNP, ir jāizvērtē, kuru VTNP regulējumu var piemērot konkrētajā gadījumā.

Tas, ka iestādes uztic VTNP sniegšanu iekšējam pakalpojumu sniedzējam (kaut arī tām bija ļauts uzticēt šā pakalpojuma sniegšanu trešajām personām), nevar izslēgt iespēju, ka tiek ietekmēta konkurence tirgū. Papildus, jāņem vērā, ka komercdarbības atbalsta noteikumu piemērošana nav atkarīga no tā, vai VTNP sniedzējs ir vai nav izveidots ar mērķi gūt peļņu. Līdz ar to arī gadījumos, kad VTNP nodrošina pati pašvaldība vai tās kapitālsabiedrība, jāievēro atbilstošs komercdarbības atbalsta regulējums.

4. Juridiskais pamats

Ja sabiedriskais pakalpojums definēts kā VTNP, tad, lai nodrošinātu tā saderību ar ES iekšējo tirgu, pirms atbalsta pasākuma ieviešanas ir jānodrošina tā atbilstība komercdarbības atbalsta regulējumam. EK ir noteikusi VTNP regulējumu jau kopš 1996.gada, un tas ir aktualizēts vairākas reizes.

EK noteiktais VTNP regulējums ir ietverts šādos dokumentos:

- **VTNP lēmums**²¹. Stājās spēkā 2026.gada 8.janvārī. Atbalsts, kas sniegts saskaņā ar šo dokumentu, ir atbrīvots no iepriekšējās paziņošanas EK saskaņā ar LESD 108.panta 3.punktu.
- **VTNP nostādnes**. Atbalsts, kas sniegts saskaņā ar šo dokumentu, ir paziņojams EK saskaņā ar LESD 108.panta 3.punktu. Šo regulējumu piemēro kompensācijai, kas piešķirta par VTNP sniegšanu, kam nevar piemērot VTNP lēmumu.
- **VTNP paziņojums**. VTNP paziņojumā ir skaidroti komercdarbības atbalsta pamatjēdzieni, kuri ir būtiski VTNP jomā, piemēram, tādi jēdzieni kā “atbalsts”, “uzņēmums”, “VTNP”, “saimnieciskā darbība”, “kompensācijas parametri”, saikne starp publisko iepirkumu un komercdarbības atbalsta noteikumiem utt. Tajā apkopota būtiskākā ES tiesas judikatūra un EK lēmumu prakse. Paziņojuma mērķis ir atvieglot komercdarbības atbalsta noteikumu piemērošanu valsts iestādēm un pašvaldībām kā VTNP sniedzējiem.
- **VTNP de minimis atbalsta regula**²². Atbalsts, kas sniegts saskaņā ar šo dokumentu, ir atbrīvots no iepriekšējās paziņošanas EK saskaņā ar LESD 108.panta 3.punktu. *De minimis* atbalsts tiek piešķirts vienam vienotam uzņēmumam konkrētā laikposmā un nepārsniedz noteiktu summu.

Kādu mērķi ES cenšas sasniegt, kontrolējot kompensāciju par VTNP?

Uzņēmumiem, kuri veic saimniecisko darbību, piešķirts publiskais finansējums var sniegt ekonomiskas priekšrocības, kādas nav to konkurentiem. Tas var radīt konkurences kropļojumus ES iekšējā tirgū. VTNP atbalsta kontroles noteikumu piemērošana nodrošina to, ka kompensācija par VTNP sniegšanu, nepārsniedz to, kas nepieciešama, lai nodrošinātu pakalpojumu, un ka uzņēmumiem ir stimulēti ieviest jauninājumus un konkurēt tirgū.

Nacionālā līmenī ir pieņemti Ministru kabineta 2018.gada 21.novembra noteikumi Nr.715 “De minimis atbalsta uzskaites un piešķiršanas kārtība” (turpmāk – MK noteikumi Nr.715), kas reglamentē atbalsta piešķiršanas un uzskaites kārtību arī gadījumos, kad komercdarbības atbalsts tiek piešķirts saskaņā ar VTNP de minimis atbalsta regulu. Nacionālā līmenī atbalsta piešķiršanas juridiskais pamats ir VTNP sniedzēja ar valsts vai pašvaldības iestādi noslēgtais VTNP sniegšanas pilnvarojuma akts.

²¹ Laika posmā no 2012.gada 31.janvāra līdz 2026.gada 7.janvārim bija spēkā Lēmums 2012/21/ES. Atbalsts, kas sniegts saskaņā ar šo dokumentu, bija atbrīvots no iepriekšējās paziņošanas EK saskaņā ar LESD 108.panta 3.punktu.

Visas atbalsta programmas, kas stājās spēkā pirms VTNP lēmuma spēkā stāšanās, kas bija saderīgas ar ES iekšējo tirgu un atbrīvotas no paziņošanas prasības saskaņā ar Lēmumu 2012/21/ES, arī turpmāk ir saderīgas ar ES iekšējo tirgu un atbrīvotas no paziņošanas prasības vēl 2 (divu) gadu laikposmā pēc VTNP lēmuma stāšanās spēkā, proti, līdz 2028.gada 7.janvārim.

VTNP lēmuma pārejas noteikumi neattiecas uz *ad-hoc* atbalstu, līdz ar to *ad-hoc* atbalsta pasākumiem no 2026.gada 8.janvāra jāpiemēro VTNP lēmums (pirms piešķirt atbalstu, ir jāveic grozījumi pilnvarojuma aktā, lai tas atbilstu VTNP lēmuma nosacījumiem).

²² https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202302832

Attiecībā uz atsevišķām jomām EK ir pieņēmusi īpašo VTNP regulējumu, piemēram, sabiedriskā apraide²³ vai sabiedriskā pasažieru transporta pakalpojumi, izmantojot dzelzeļu un autoceļus²⁴, kā arī atsevišķās jomās jāņem vērā konkrētais regulējums nozarē²⁵.

Komercedarbības atbalsta noteikumu ievērošana jānodrošina gan valsts, gan pašvaldības iestādei, kas pakalpojumu sniedzēju pilnvaro sniegt VTNP, un pilnvarojuma aktā jānorāda nepieciešamie nosacījumi, lai piešķirtā kompensācija atbilstu komercedarbības atbalsta noteikumiem, kā arī, lai VTNP pakalpojuma sniedzējs tos pilnībā apzinātos. VTNP sniedzējs, savukārt, izprot, ka tam kompensācija ir jāatmaksā, ja tā tikusi piešķirta, pārkāpjot komercedarbības atbalsta noteikumus.

Tālāk šajā dokumentā sniegti skaidrojumi un labās prakses piemēri VTNP regulējuma piemērošanā, neapskatot sīkāk specifiskās prasības, kas izriet no regulējuma sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozarē, pasta nozarē vai pasažieru pārvadājumu nozarē.

4.1. Pilnvarojuma akta sagatavošana

VTNP pilnvarojuma uzlicējs ir tā iestāde, kura nosaka pilnvarojumu vai slēdz līgumu un kura nodrošina, ka VTNP sniedzējs netiek pārkompensēts, kā arī reģistrēto informāciju par piešķirto atbalstu glabā 10 gadus no atbalsta piešķiršanas dienas (saskaņā ar VTNP lēmumu)²⁶.

Tiesības sniegt VTNP jāpiešķir ar aktu, kas var būt viens vai vairāki normatīvie akti vai pakalpojuma līgums (turpmāk – pilnvarojuma akts vai līgums). Pamatojoties uz EK prasībām,²⁷ šādos gadījumos attiecīgajā dokumentā jānorāda vismaz:

- a) VTNP sniegšanas pienākuma saturs un ilgums (konkrēti sniedzamie pakalpojumi un to ilgums);
- b) attiecīgais uzņēmums un vajadzības gadījumā teritorija, kurā pakalpojums tiks sniegts;
- c) jebkuru to ekskluzīvo vai īpašo tiesību raksturs, ko attiecīgā iestāde ir piešķirusi konkrētajam uzņēmumam;
- d) kompensācijas aprēķināšanas, kontroles un pārskatīšanas parametri;
- e) kārtība, kādā atmaksāt un novērst jebkādu kompensācijas pārmaksu (VTNP lēmuma 5. – 7.pants).

Vienu un to pašu VTNP sniedzēju var atkārtoti pilnvarot sniegt vienu un to pašu VTNP. Valsts vai pašvaldības iestāde noformē jaunu pilnvarojuma aktu pēc iepriekšējā akta izvērtēšanas (juridiski, ja ir valsts vai pašvaldības iestādes veikts izvērtējums, tas var būt arī iepriekšējā līguma pagarinājums).

²³ Komisijas paziņojums par valsts atbalsta noteikumu piemērošanu sabiedriskajai apraidei (Dokuments attiecas uz EEZ) (2009/C 257/01); skatīt šeit: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XC1027\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009XC1027(01)&from=EN)

²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2007.gada 23.oktobra Regula (EK) Nr.1370/2007 par sabiedriskā pasažieru transporta pakalpojumiem, izmantojot dzelzeļu un autoceļus, un ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr.1191/69 un Padomes Regulu (EEK) Nr. 1107/70; skatīt šeit: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007R1370&from=EN>

²⁵ Piemēram, pasta pakalpojumu jomā – Komisijas Paziņojums par konkurences noteikumu piemērošanu pasta pakalpojumu nozarē un par dažu ar pasta pakalpojumiem saistītu valsts pasākumu novērtējumu (98/C 39/02); skatīt šeit: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:31998Y0206\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:31998Y0206(01)&from=EN)

²⁶ Jāņem vērā, ka gadījumā, ja atbalsts sniegts saskaņā ar Lēmumu 2012/21/ES, tad atbalsta sniedzējam pilnvarojuma periodā un vismaz desmit gadus pēc pilnvarojuma perioda beigām jā saglabā visu nepieciešamo informāciju, lai noteiktu, vai piešķirtā kompensācija ir saderīga ar Lēmumu 2012/21/ES.

²⁷ Piemēram, VTNP lēmuma 4.pantā minētais.

4.2. VTNP lēmums un tā nosacījumi

VTNP lēmumā ir precizēti nosacījumi, saskaņā ar kuriem kompensācija uzņēmumiem par VTNP sniegšanu ir saderīga ar ES iekšējo tirgu un par to nav iepriekš jāsniedz paziņojums EK.

VTNP lēmums paredz to, ka atbalsta saņēmējs (VTNP sniedzējs) tiek identificēts “viena vienota uzņēmuma”, kā tas ir definēts VTNP de minimis atbalsta regulas 2.panta 2.punktā, līmenī, proti, “viens vienots uzņēmums” nozīmē visus uzņēmumus, kuru starpā pastāv vismaz vienas no šādām attiecībām:

VTNP lēmums paredz pilnvarojuma uzlikšanu un virkni nosacījumu, kas iekļaujami pilnvarojuma aktā un ievērojami pilnvarojuma periodā. Paziņojums EK nav jāsniedz. VTNP lēmums Latvijā tiek plaši piemērots.

- a) vienam uzņēmumam ir akcionāru vai dalībnieku balsstiesību vairākums citā uzņēmumā;
- b) vienam uzņēmumam ir tiesības iecelt vai atlaist cita uzņēmuma pārvaldes, vadības vai uzraudzības struktūras locekļu vairākumu;
- c) vienam uzņēmumam ir tiesības īstenot dominējošu ietekmi pār citu uzņēmumu saskaņā ar līgumu, kas noslēgts ar šo uzņēmumu, vai saskaņā ar tā dibināšanas līguma klauzulu vai statūtiem;
- d) viens uzņēmums, kas ir cita uzņēmuma akcionārs vai dalībnieks, vienpersoniski kontrolē akcionāru vai dalībnieku vairākuma balsstiesības minētajā uzņēmumā saskaņā ar vienošanos, kas panākta ar pārējiem minētajā uzņēmuma akcionāriem vai dalībniekiem.

VTNP lēmuma 2.panta 3.punkts nosaka, ka jābūt noslēgtam pilnvarojuma aktam, kura darbības ilgums nepārsniedz 10 gadus. VTNP lēmumā tiek pieļauts ilgāks periods gadījumos, kad ir nepieciešams vērtēt ņemams paša VTNP sniedzēja ieguldījums, kurš jāamortizē periodā, kas ir ilgāks par 10 gadiem. Tā kā pilnvarojuma akta darbības ilgums ir cieši saistīts ar laika posmu, kāds ir nepieciešams aktīva amortizēšanai, saskaņā ar VTNP lēmumu nav iespējams neierobežots tā ilgums. Pēc pilnvarojuma perioda beigām vienu un to pašu VTNP sniedzēju var atkārtoti pilnvarot sniegt konkrēto pakalpojumu.

Atļauja veikt noteiktu darbību bez pilnvarojuma, pakalpojumu sniedzējam ļaujot sniegt noteiktu pakalpojumu, nav tas pats, kas pilnvarojuma akts, kurš nosaka pakalpojumu sniedzēja pienākumu sniegt noteiktu VTNP. No komercdarbības atbalsta kontroles viedokļa atļaujai bez konkrēti definēta pienākuma nav nozīmes. Tādējādi komercdarbības atbalsta kontroles noteikumi nekavē dalībvalsti izsniegt beztermiņa atļauju pakalpojumu sniedzējam kādas darbības veikšanai, bet, lai varētu saņemt kompensāciju par VTNP sniegšanu, uzņēmumam jābūt pilnvarotam pildīt noteikta VTNP pakalpojuma saistības, attiecībā uz kuru izpildi jāievēro VTNP regulējumā noteiktais maksimālais termiņš.

VTNP lēmums ietver arī nosacījumus kompensācijas apmēram (VTNP lēmuma 2.pants) par VTNP sniegšanu un ierobežojošus nosacījumus atsevišķās jomās:

- **Kompensācija nedrīkst pārsniegt vidēji EUR 20 miljonus gadā visā pilnvarojuma periodā²⁸ (bruto vērtība, t.i., summa pirms nodokļu atskaitīšanas) un tā ir piešķirta VTNP sniegšanas pilnvarojuma jomās, kas nav transports un transporta infrastruktūra. Šis sliekšnis attiecas uz kritiski svarīgām zālēm²⁹ un sociāliem pakalpojumiem, kas nav minēti VTNP lēmuma 2.panta 1.punkta c) apakšpunktā.**

²⁸ Lēmumā 2012/21/ES sliekšnis bija noteikts EUR 15 miljonu apmērā.

²⁹ Kritiski svarīgas zāles ir zāles, kuru nepietiekama piegāde rada nopietnu kaitējumu vai nopietna kaitējuma risku pacientiem. Dažu kritiski svarīgu zāļu piegādes ķēdē var būt riski un trūkumi, kas var apdraudēt kritiski svarīgo zāļu nepārtrauktu piegādi pacientiem ES, jo īpaši krīzes situācijās, piemēram, pandēmijas gadījumā. Šādi riski un nepilnības, iespējams, attaisno mērķtiecīgu valsts intervenci, tostarp finansējumu, jo īpaši kritiski svarīgu zāļu, to aktīvo vielu un citu svarīgu resursu ražošanas jaudā. Ja ES līmenī vai vienas vai vairāku dalībvalstu līmenī, izmantojot neaizsargātības novērtējumu, tiek

Sliksni (EUR 20 miljoni vidēji gadā pilnvarojuma periodā) **piemēro katram konkrētajam VTNP**, kuru noteikts uzņēmums ir pilnvarots sniegt. Ja viens uzņēmums ir pilnvarots sniegt trīs dažādus VTNP, sliksni piemēro katram VTNP (t.i., saskaņā ar VTNP lēmumu pakalpojuma sniedzējs var saņemt kopējo kompensāciju, kas nepārsniedz EUR 60 miljonus, ja vien kompensācija par katru atsevišķu VTNP nepārsniedz vidēji EUR 20 miljonus gadā visā pilnvarojuma periodā). Ja viena un tā paša VTNP sniegšanai vienā konkrētā teritorijā ir kopīgi pilnvaroti, piemēram, pieci uzņēmumi, sliksni piemēro tikai vienu reizi konkrētajam VTNP uzdevumam (t.i., pat ja kompensācijas apjoms vienam uzņēmumam nepārsniedz vidēji EUR 20 miljonus gadā visā pilnvarojuma periodā, VTNP lēmumu nepiemēro, ja kopējā kompensācija par viena un tā paša VTNP sniegšanu vienā konkrētā teritorijā, kas samaksāta visiem uzņēmumiem, pārsniedz EUR 20 miljonus)³⁰.

- **Sliksnis EUR 20 miljoni gadā visā pilnvarojuma periodā netiek piemērots kompensācijai par VTNP sniegšanu, ko piešķir slimnīcām, kas nodrošina medicīnisko aprūpi, tostarp neatliekamo medicīnisko palīdzību.**

Uz slimnīcām VTNP lēmums attiecas neatkarīgi no kompensācijas apmēra, pat ja tās īsteno tādas papildpasākumus, kuri ir tieši saistīti ar galvenajām darbībām, jo īpaši pētniecības jomā. Tomēr jāievēro, ka kompensācija var segt tikai neto izmaksas par VTNP sniegšanu.

- **Sliksnis EUR 20 miljoni gadā visā pilnvarojuma periodā netiek piemērots kompensācijai par VTNP sniegšanu saistībā ar tādiem VTNP, kuri nodrošina sociālās vajadzības saistībā ar veselības un ilgtermiņa aprūpi, bērnu aprūpi, piekļuvi darba tirgum un reintegrāciju darba tirgū, neaizsargātu sabiedrības grupu aprūpi un sociālo integrāciju, tostarp pieejamību un atbalsta tehnoloģiju pakalpojumiem personām ar invaliditāti.**

Sociālo pakalpojumu jēdziens ir ļoti plašs un aptver nozīmīgākās sociālo pakalpojumu jomas. Tas attiecas arī uz VTNP saistībā ar „neaizsargāto sabiedrības grupu aprūpi un sociālo integrāciju”, tādējādi piedāvājot nepieciešamo elastīgumu, lai atbilstoši katras ES dalībvalsts vajadzībām būtu iekļauti dažādu veidu pakalpojumi, kuri paredzēti tādām sabiedrības grupām, kurām tie ir visvairāk vajadzīgi.

VTNP lēmuma 2.panta 1.punkta c) apakšpunktā dots sociālo pakalpojumu uzskaitījums. Ja vien ES dalībvalsts ievēro VTNP lēmuma 2.panta 1.punkta c) apakšpunkta darbības jomu, dalībvalstis pilnvarojuma aktā neapšaubāmi var precizēt sīkāku informāciju saistībā ar konkrētiem pakalpojumiem, kuru sniegšanu tās vēlas nodrošināt, piemēram, bērnu aprūpes pakalpojumu veidu, pakalpojuma sniegšanas nosacījumus un pakalpojuma saņēmējus. Ja kāds sociālais pakalpojums nav iekļauts VTNP lēmuma 2.panta 1.punkta c) apakšpunkta sociālo pakalpojumu definīcijā, uz kompensāciju joprojām var attiekties atbrīvojums no paziņošanas pienākuma, kā noteikts VTNP lēmuma 2. panta 1. punkta a) apakšpunktā, ja vien kompensācija nepārsniedz summu, kas ir vidēji EUR 20 miljoni gadā visā pilnvarojuma periodā.

Vienlaikus lūdzam skatīt šī metodoloģiskā palīgmateriāla 5.nodaļu, kurā apkopta informācija par līdzšinējo pieredzi VTNP nosacījumu piemērošanā Latvijā. Līdz šim sociālo pakalpojumu jomā piešķirtais finansējums nav klasificēts kā komercdarbības atbalsts, vienlaikus jāatzīmē, ka katru gadījumu atbildīgā institūcija izvērtē atsevišķi.

konstatēta tirgus nepilnība attiecībā uz konkrētu kritiski svarīgu zāļu piegādes drošību, visām vai dažām attiecīgajām dalībvalstīm ir iespēja uzticēt VTNP sniegšanas saistības attiecībā uz kritiski svarīgām zālēm uzņēmumiem, lai uzlabotu šādu kritiski svarīgu zāļu piegādes drošību.

³⁰ Komisijas dienestu darba dokuments “*Rokasgrāmata par Eiropas Savienības valsts atbalsta, publiskā iepirkuma un iekšējā tirgus noteikumu piemērošanu vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumiem un jo īpaši vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem*” SWD (2013) 53final/2 2013.gada 29.aprīlis 57.lpp.

- **Sliekšnis EUR 20 miljoni gadā visā pilnvarojuma periodā netiek piemērots kompensācijai par VTNP sniegšanu saistībā ar tādiem VTNP, kuri nodrošina pakalpojumu sociālo mājokļu jomā, ja tie atbilst VTNP lēmuma pielikumā noteiktajām prasībām.**

VTNP lēmuma pielikuma 1.punktā ir ietvertas prasības, kādas ir nepieciešams ievērot un nodrošināt to izpildi, lai attiecībā uz kompensāciju par VTNP sociālo mājokļu jomā sniegšanu nelabvēlīgā situācijā esošām mājsaimniecībām vai sociāli mazāk labvēlīgām grupām, tostarp bezpajumtniekiem, kuri maksāspējas ierobežojumu dēļ nespēj piekļūt mājoklim tirgus apstākļos, būtu iespējams piemērot VTNP lēmumu, tostarp nepiemērot iepriekš minēto paziņošanas sliekšni.

- **Sliekšnis EUR 20 miljoni gadā visā pilnvarojuma periodā netiek piemērots kompensācijai par VTNP sniegšanu saistībā ar tādiem VTNP, kuri nodrošina pakalpojumu cenas ziņā pieejamus mājokļus, ja tie atbilst VTNP pielikumā noteiktajām prasībām.**

VTNP lēmuma pielikuma 2.punktā ir ietvertas prasības, kādas ir nepieciešams ievērot, lai attiecībā uz cenas ziņā pieejamiem mājokļiem būtu iespējams piemērot VTNP lēmumu, tostarp nepiemērot iepriekš minēto paziņošanas sliekšni.

Atbalsts plānots mājsaimniecībām, kuras nevar piekļūt cenas ziņā pieejamiem mājokļiem attiecīgo tirgu apstākļu dēļ, bet nav nelabvēlīgā situācijā, tomēr VTNP cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā joprojām var ietvert daļu no nelabvēlīgā situācijā esošām mājsaimniecībām. VTNP cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā saņēmēji būtu jānosaka, ņemot vērā, galvenokārt, mājsaimniecību ienākumus salīdzinājumā ar mājokļu tirgus cenām un mājsaimniecības sastāvu, vajadzības gadījumā apvienojumā ar citiem faktoriem. Kompensācija ir atbrīvojama no paziņošanas prasības pat tad, ja tā pārsniedz vispārējo kompensācijas robežlielumu, ar nosacījumu, ka ir ieviesti pietiekami aizsardzības pasākumi, kā noteikts VTNP lēmumā un tā pielikumā, lai ierobežotu konkurences izkropļojumus.

- Transporta jomā VTNP lēmumu attiecina tikai uz tādu kompensāciju par VTNP sniegšanu **aviosatiksmes vai jūras satiksmes savienojumiem ar salām**, uz kurām vidējā gada intensitāte divos finanšu gados, pirms tika piešķirts VTNP, nepārsniedz 300 000 pasažierus, un, ja jūras savienojumi ar salām ietver kravu pārvadājumus, 75 000 lineāros kravas metrus.
- VTNP lēmumu piemēro arī kompensācijai par VTNP sniegšanu **lidostām un ostām**, kuru vidējā gada satiksmes plūsma divu finanšu gadu laikā pirms tika piešķirtas tiesības sniegt VTNP nepārsniedz 500 000 pasažieru lidostu gadījumā un 400 000 pasažieru ostu gadījumā. Tālāko reģionu ostām, ņemot vērā to izšķirošo nozīmi savienojamības nodrošināšanā, ņemot vērā to ģeogrāfisko attālumu no dalībvalsts kontinentālās daļas – neatkarīgi no gada vidējā satiksmes apjoma.

Sliekšnis, kas ir 300 000 pasažieru gaisa un jūras transporta savienojumiem ar salām (vienas ES dalībvalsts ietvaros), attiecas uz vienu virzienu (t.i., pasažieris, kas dodas uz salu un pēc tam dodas atpakaļ, tiek ieskaitīts divreiz). VTNP lēmumu piemēro avio/jūras maršrutiem tikai tādos gadījumos, kad ir runa par gaisa vai jūras transporta savienojumiem ar salām. To nepiemēro avio/jūras maršrutiem starp divām lidostām/ostām vienas dalībvalsts robežās, kas atrodas kontinentā. Sliekšni piemēro individuālam maršrutam no vienas salu lidostas/ostas uz otru kontinentālās daļas lidostu/ostu, nevis visai satiksmei no kādas salu lidostas/ostas uz jebkuru kontinentālās daļas lidostu/ostu.

Valsts vai pašvaldības iestāde var noteikt VTNP saistības lidostai, kas atrodas, piemēram, nomaļā reģionā, un pieņemt lēmumu maksāt kompensāciju par šādām saistībām. Ir svarīgi norādīt, ka lidostas vispārējā pārvaldība, veicot VTNP, nevar ietvert darbības, kas nav tieši saistītas ar lidostas pamatdarbību (t.i., komerciālas darbības, tostarp ēku būvniecība, zemes un ēku finansēšana, izmantošana un iznomāšana ne tikai birojiem un noliktavām, bet arī viesnīcām un rūpniecības uzņēmumiem lidostas teritorijā, kā arī veikaliem, restorāniem un autostāvvietām).

VTNP lēmumu nepiemēro valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem, ko piešķir uzņēmumiem sauszemes transporta jomā.

Tabula par VTNP lēmuma kompensācijas sliekšņiem:

Vispārējais kompensācijas sliekšnis	Vidēji 20 miljoni EUR gadā par katru VTNP visā pilnvarojuma periodā. Attiecas uz visām jomām, kas nav minētas 2.panta 1.punkta b), c), d), e) apakšpunktos.
Vairāki VTNP vienam uzņēmumam (ja tiek piemērots sliekšnis)	Sliekšni piemēro katram VTNP atsevišķi . Piemēram, 3 VTNP → maksimāli vidēji 60 miljoni EUR gadā kopā visā pilnvarojuma periodā. Vienlaikus ievērojot, ka katram VTNP atsevišķi sliekšnis nepārsniedz vidēji 20 miljonus gadā pilnvarojuma periodā.
Vairāki sniedzēji vienam VTNP (ja tiek piemērots sliekšnis)	Vidēji 20 miljonu EUR gadā sliekšni visā pilnvarojuma periodā piemēro kopā visiem konkrētā VTNP sniedzējiem (<u>nem vērā VTNP specifiku un VTNP sniegšanas (administratīvo) teritoriju</u>).
Slimnīcām, kas nodrošina medicīnisko aprūpi, tostarp neatliekamo medicīnisko palīdzību	Sliekšnis nav. VTNP lēmums piemērojams neatkarīgi no kompensācijas apmēra.
Kritiski svarīgas zāles	Kompensācijas sliekšnis – vidēji 20 miljoni EUR gadā par katru VTNP visā pilnvarojuma periodā.
Sociālie pakalpojumi	Sliekšnis nav uz sociālajiem pakalpojumiem veselības, ilgtermiņa aprūpes, bērnu aprūpes, integrācijas u.c. jomās (2.panta 1.punkta c) apakšpunkts). Ja pakalpojums neietilpst 2.panta 1.punkta c) apakšpunkta definīcijā, tad attiecas vispārējais sliekšnis vidēji 20 miljoni EUR gadā vienam VTNP visā pilnvarojuma periodā.
Sociālie mājokļi	Sliekšnis nav.
Cenas ziņā pieejami mājokļi	Sliekšnis nav.
Lidostas un ostas	VTNP piemēro lidostām ar < 500 000 pasažieru gadā un ostām ar < 400 000 pasažieru gadā (2 iepriekšējo finanšu gadu dati pirms VTNP pilnvarojuma uzlikšanas)

Jānodrošina, ka pilnvarojuma aktā obligāti³¹:

- ir skaidri definēts uzticētais VTNP – konkrēts sniedzamais pakalpojums (piemēram, siltumapgādes, ūdensapgādes jomā vai vispārējās veselības aprūpes sistēmas ietvaros);
- izvirzītas prasības VTNP sniedzējam par nepieciešamā tehniskā aprīkojuma uzturēšanu un atjaunošanu, lai nodrošinātu minēto pakalpojumu izpildi saskaņā ar katram konkrētajam pakalpojumu izvirzītajām prasībām;
- noteikts pilnvarojuma termiņš – VTNP līguma darbības laiks nepārsniedz 10 gadus (gadījumos, kad pakalpojuma sniedzējs no saviem resursiem (saimnieciskās darbības ieņēmumiem vai komercbanku kredītresursiem) veicis būtiskus ieguldījumus pakalpojuma sniegšanas nodrošināšanai nepieciešamajos pamatlīdzekļos, pilnvarojuma periods var būt garāks par desmit gadiem, bet tas nedrīkst pārsniegt konkrētā pamatlīdzekļa amortizācijas periodu, kurš noteikts

³¹ Atšķirībā no Lēmuma 2012/21/ES VTNP lēmums vairs neparedz to, ka pilnvarojuma aktā jāietver atsauce uz piemērojamā regulējuma numuru.

saskaņā ar vispārpieņemtiem grāmatvedības principiem); attiecībā uz VTNP sociālo mājokļu jomā un cenas ziņā pieejamu mājokļu jomā tiem jābūt pieejamiem sociālo mājokļu un cenas ziņā pieejamu mājokļu vajadzībām vismaz 20 gadus no pakalpojuma sniegšanas sākuma;

- vajadzības gadījumā norāda VTNP teritoriju;
- norāda informāciju par VTNP sniedzējam piešķirtajām ekskluzīvajām vai īpašajām tiesībām;
- norāda informāciju par iespēju saņemt atlīdzības (kompensācijas) maksājumus – investīcijas pakalpojumu sniegšanas infrastruktūrā – un nosacījumus atlīdzības (kompensācijas) maksājumu aprēķināšanai, kontrolei un pārskatīšanai (regulāra kompensācijas atbilstības pārbaudi veikšana vismaz reizi 5 gados pilnvarojuma akta darbības periodā, kā arī tā beigās).³²

Ja VTNP sniedzēja darbība būtībā aprobežojas ar konkrēta VTNP sniegšanu un gada komerciālie ieņēmumi nepārsniedz 5 % no kopējiem gada ieņēmumiem pilnvarojuma periodā, un VTNP sniedzējam ir juridisks pienākums visu savu peļņu atkārtoti ieguldīt konkrētā VTNP sniegšanā, *ex post* pārbaudes, lai pārliecinātos par pārmērīgas kompensācijas neesamību, nav vajadzīgas. Pilnvarojuma uzlicējam ir jānodrošina, ka komerciālie ieņēmumi ir tikai papildu ieņēmumi no VTNP sniegšanas. Pārmērīgas kompensācijas pārbaudei pietiek ar pārbaudi par to, vai peļņas līmenis, kādu pakalpojuma sniedzējs ir tiesīgs sasniegt saskaņā ar pilnvarojuma aktu, ir saprātīgs, raugoties no *ex ante* perspektīvas.

- norāda pasākumus atlīdzības (kompensācijas) maksājumu pārmaksas novēršanai un atmaksāšanai (kompensācijas jēdziens ir plašāks nekā tikai tarifu starpības kompensēšana vai ikgadēja saimnieciskās darbības zaudējumu segšana. VTNP kompensācijas jēdziens aptver arī ES fondu finansējumu, kurš piešķirts pakalpojuma sniegšanai nepieciešamās infrastruktūras izbūvei vai rekonstrukcijai);
- norāda, kā VTNP un ar to saistītās izmaksas tiks nodalītas no komerciālajiem pakalpojumiem (ja uzņēmums veic arī citas darbības, kas ir ārpus uzticētā VTNP ietvara, uzņēmumam tā grāmatvedībā ir atsevišķi jāuzrāda izmaksas un ieņēmumus katrai darbības jomai atsevišķi. Kompensāciju par izmaksām, kas nav tiešā saistībā ar definēto un uzticēto VTNP, nepiešķir);
- norādīts, ka reģistrēto informāciju par piešķirto atbalstu dalībvalstis glabā 10 gadus no atbalsta piešķiršanas dienas.

Ja VTNP lēmuma nosacījumi netiek izpildīti, tai skaitā, pilnvarojuma akts neietver visus augstākminētos elementus, ir jāievēro VTNP nostādnes ar paziņošanas prasību EK.

4.3. Kompensācijas aprēķins

VTNP lēmums nosaka kompensācijas summas ierobežojumu – tā nedrīkst būt lielāka par summu, kas nepieciešama, lai segtu neto izmaksas, kas rodas, pildot VTNP pienākumu, tostarp saprātīgu peļņu. Vienlaikus jāņem vērā, ka kompensācijas jēdziens ir plašāks nekā tikai tarifu starpības kompensēšana vai ikgadēja saimnieciskās darbības zaudējumu segšana. VTNP kompensācijas jēdziens aptver arī ES fondu finansējumu, kurš piešķirts pakalpojuma sniegšanai nepieciešamās infrastruktūras izbūvei vai rekonstrukcijai, kā arī ieguldījumus pamatkapitālā un citus no publiskiem līdzekļiem veiktus ieguldījumus, nodokļu atlaides u.tml.

Kad uzņēmums sāk sniegt VTNP, bieži vien nav iespējams zināt visu informāciju par izmaksām. Līdz ar to VTNP lēmumā netiek prasīts iepriekš sīki aprēķināt, piemēram, cenu vienam m³, vienai dienai, vienai medicīniskai manipulācijai, vienai aprūpes kategorijai, kas tiks atlīdzināta, izmantojot publisko

³² Atšķirībā no Lēmuma 2012/21/ES, kas paredzēja, ka regulāras pārbaudes veic ik pēc 3 gadiem pilnvarojuma akta darbības periodā un tā beigās.

finansējumu, ja šāds aprēķins nav iespējams. Saskaņā ar VTNP lēmumu tiek prasīts vienīgi, lai būtu iepriekš noteikts un ietverts pilnvarojuma aktā ietverts kompensācijas aprēķināšanas mehānisma apraksts, paredzot koeficientus, kuru izmantošana var mainīties uz vienu vienību. Kompensācijas aprēķināšanas metodika, var būt aprakstīta arī atsevišķā iestādes dokumentā un šādā gadījumā pilnvarojuma aktā iespējams uz to atsaukties. Galvenais ir norādīt skaidru izmaksu bāzi, kuru izmantot VTNP sniedzēja finansēšanai. Šāda pārredzamība ir nodokļu maksātāju interesēs, tāpat kā komercdarbības atbalsta kontroles politika kopumā.

Uzņēmums, kuram ir uzticēts VTNP, īpaši, ja tas ir jauns vai neliels uzņēmums, nevarētu apņemt ievērot noteiktu budžetu vai cenu par vienību. Ja pieaug lietotāju skaits, nepārprotami palielinās arī izmaksas; ja daži lietotāji nespēj segt iepriekš noteikto maksu, ieņēmumi būs mazāki, u.tml. Tomēr tas nemaina veidu, kādā izmaksas veidojas (algu izmaksāšana, īres maksa u.c.) vai var tikt noteiktas. Tas nozīmē to, ka VTNP sniedzējam veidosies lielākas izmaksas un kompensācijas apmērs palielināsies.

Saskaņā ar VTNP lēmumu ir iespējams ņemt vērā visas iepriekš minētās situācijas. Ja pilnvarojuma aktā nav iekļauta situācijas maiņa vai neparedzamas situācijas, kuras var rasties VTNP sniegšanas laikā, viens veids šādu situāciju paredzēšanai ir noteikt *ex post* mehānismu aplēsto izmaksu koriģēšanai, ņemot vērā faktiskās izmaksas.

Ja vien gada kompensācijas kopējā summa nepārsniedz VTNP lēmumā noteikto sliekšni (ja tāds ir noteikts konkrētajai VTNP kategorijai), pastāv divas iespējas:

- var pilnvarojuma aktā definēt *ex post* korekciju mehānismu, kas ļaus periodiski pārskatīt izmaksu parametrus;
- var atjaunināt VTNP pilnvarojuma akta/kompensācijas aprēķina metodiku, ja tiek konstatēts, ka ir nepieciešams mainīt kādu izmaksu parametru.

Saskaņā ar VTNP lēmuma 5.panta 2.punktu pastāv divas metodoloģijas, kuras var izmantot, lai aprēķinātu VTNP neto izmaksas:

- neto izmaksas var aprēķināt kā starpību starp izmaksām un ieņēmumiem (izmaksu sadales metode). Šajā gadījumā tiek ņemtas vērā visas tās izmaksas, kas radušās, sniedzot VTNP, un ieņēmumi, kas gūti, sniedzot VTNP, neatkarīgi no tā, vai ieņēmumi ir klasificēti kā komercdarbības atbalsts LESD 107.panta nozīmē (skat. VTNP lēmuma 5.panta 3. un 4.punktu). Ja attiecīgais uzņēmums veic arī tādas darbības, uz kurām neattiecas VTNP darbības joma, ņem vērā tikai tās izmaksas, kuras ir saistītas ar VTNP.
- alternatīva ir neto izmaksas aprēķināt kā starpību starp neto izmaksām, kas uzņēmumam rodas, veicot darbību, kas ir VTNP saistības, un neto izmaksām vai peļņu, kas veidojas tam pašam uzņēmumam, veicot darbību, kas nav VTNP saistības (novērsto neto izmaksu metode).

Pretstatā VTNP nostādņām VTNP lēmumā nav noteikta viena konkrēta metode: VTNP sniegšanas pienākuma saistības uzlicējs var izvēlēties, kura metode konkrētajā gadījumā ir piemērotāka. Praksē biežāk tiek izmantota izmaksu sadales metode, bet var būt situācijas, kur varētu tikt izmantota novērsto neto izmaksu metode, piemēram, gadījumos, kur uzņēmumam ir uzticēts pienākums sniegt VTNP pakalpojumu un līdzīgu pakalpojumu uzņēmums nodrošina arī tirgū.

VTNP lēmuma 5.panta 3.punkts paredz, ka izmaksas, kas jāņem vērā, ietver visas tās izmaksas, kas radušās, sniedzot VTNP. Tās aprēķina, pamatojoties uz šādiem vispārpieņemtiem izmaksu uzskaites principiem:

- a) ja uzņēmums sniedz vienīgi VTNP, vērā var ņemt visas tā izmaksas;
- b) ja uzņēmums veic arī darbības, kas nav uzskatāmas par VTNP, vērā jāņem tikai tās izmaksas, kas ir saistītas ar VTNP sniegšanu;

- c) izmaksas, kas saistītas ar VTNP sniegšanu, var ietvert visas tās tiešās izmaksas, kas radušās, sniedzot VTNP, un atbilstīgu ieguldījumu izmaksās, kas ir kopīgas gan VTNP, gan citām darbībām;
- d) izmaksas, kas saistītas ar ieguldījumiem, tostarp infrastruktūru, var tikt ņemtas vērā tad, ja tas nepieciešams VTNP sniegšanai.

VTNP lēmuma 5.panta 1.punktā, nosakot kompensācijas summu, sniegta iespēja kompensācijas summā ietvert arī saprātīgu peļņu. Saskaņā ar VTNP lēmuma 6.panta 1.punktu „saprātīga peļņa” ir kapitāla rentabilitātes koeficients, kādu vēlētos panākt tipisks uzņēmums konkrētajā gadījumā, kurš apsver VTNP sniegšanas iespēju visā pilnvarojuma periodā, ņemot vērā riska līmeni. Termins „kapitāla rentabilitātes koeficients” nozīmē iekšējo peļņas normu, ko uzņēmums gūst par savu ieguldīto kapitālu pilnvarojuma periodā. Riska līmenis ir atkarīgs no attiecīgās nozares, pakalpojuma veida un kompensācijas iezīmēm. VTNP lēmuma 6.panta 4.punkts paredz: „Ja īpašos apstākļos kapitāla rentabilitātes koeficienta izmantošana nav lietderīga, dalībvalstis var paļauties uz citiem peļņas līmeņa rādītājiem, nevis kapitāla rentabilitātes koeficientu, lai noteiktu, kādai vajadzētu būt saprātīgai peļņai, piemēram, pašu kapitāla vidējā atdeve, ieguldītā kapitāla rentabilitātes koeficients, peļņa no aktīviem vai apgrozījuma rentabilitāte.” VTNP lēmuma 6.panta 3.punktā ir paredzēts t.s. „drošās zonas” noteikums, saskaņā ar kuru kapitāla rentabilitātes koeficients nepārsniedz mijmaiņas darījumu likmi³³ ar prēmiju 100 bāzes punktu apmērā, tiek jebkurā gadījumā uzskatīts par saprātīgu. Šī likme ir arī saprātīgas peļņas augšējā robeža, ja pakalpojuma sniegšana nav saistīta ar būtisku risku, vai, ja tiek piemērota *ex post* kompensācija pilnā apmērā.

Ja uzņēmums sniedz konkrētu VTNP vai vairākus VTNP, un veic citas saimnieciskas darbības, iekšējā grāmatvedības uzskaitē jābūt iespējai noteikt izmaksas, kuras ir saistītas ar katru VTNP sniegšanu, jo pretējā gadījumā nevar noteikt kompensācijas apmēru. Turklāt uzņēmumam, kuram uzticēts sniegt VTNP, jāspēj pierādīt, ka tas nav saņēmis pārmērīgu kompensāciju. Tādēļ pastāv praktiska nepieciešamība nodrošināt atsevišķu grāmatvedības uzskaiti.

4.4. Uzraudzība un pārkompensācijas novēršana

Ar pārmērīgu kompensāciju saprot uzņēmumam izmaksātu kompensāciju, kas pārsniedz summu, kāda ir nepieciešama neto izmaksu segšanai par VTNP saistību izpildi, ieskaitot saprātīgu peļņu. VTNP lēmuma 5. un 6.pantā ir sniegtas norādes par to, kā nosakāmas neto izmaksas par VTNP saistību pildīšanu, tostarp saprātīga peļņa. Lūdzam skatīt skaidrojumu iepriekšējā nodaļā.

Elastības nolūkos ir pieļaujams, ka VTNP sniedzējs atsevišķā gadā varētu saņemt kompensāciju, kuras apmērs pārsniedz neto izmaksas saistībā ar VTNP saistību pildīšanu, ja vien pārmērīga kompensācija nepastāv, skatot pilnvarojuma akta darbības laiku kopumā. Tomēr, lai nepieļautu gadījumus, kad atbalsta saņēmējs saņem pārmērīgu kompensāciju visā līguma laikā, VTNP lēmuma 7.pantā ir noteikts, ka pilnvarojuma devējam jāveic regulāras pārbaudes (vismaz reizi piecos gados) pilnvarojuma perioda laikā un tā beigās. Ievērojot VTNP lēmuma 7.panta 4.punktā noteikto, ka gadījumā, ja uzņēmums ir saņēmis kompensāciju, kas pārsniedz saskaņā ar VTNP lēmuma 5.pantu noteikto summu, pilnvarojuma devējs pieprasa attiecīgajam uzņēmumam atmaksāt saņemto pārmērīgo kompensāciju. Ja turpmākie kompensācijas maksājumi ir paredzēti VTNP pilnvarojumā, kompensācijas aprēķināšanas parametrus atjaunina nākotnei, un, ja pārmērīgas kompensācijas summa nepārsniedz 10 % no vidējās gada kompensācijas summas, šādu pārmērīgu kompensāciju var atskaitīt no nākamā kompensācijas maksājuma.

³³ https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/reference-discount-rates-and-recovery-interest-rates/reference-and-discount-rates_en

4.5. Pārredzamības prasību nodrošināšana

Ar VTNP lēmuma 8.panta 1.punktu tiek noteikts ES dalībvalstu pienākums nodrošināt, ka no 2028.gada 1.janvāra informācija par atbalstu, kas pārsniedz 1 miljonu EUR vienam uzņēmumam par vienu VTNP pilnvarojuma periodā, tiek reģistrēta centrālā reģistrā valsts vai ES līmenī, nosakot, ka dalībvalstis 20 darbdienu laikā pēc atbalsta piešķiršanas reģistrē centrālajā reģistrā informāciju. Informācija ietver saņēmēja identifikāciju, valsts juridisko pamatu, kompensācijas summu, piešķiršanas datumu, pilnvarojuma ilgumu, piešķirējiestādi, atbalsta instrumentu un nozari, pamatojoties uz saimnieciskās darbības statistiskās klasifikācijas kodiem (“NACE klasifikācija”). Informācija jāreģistrē par visu atbalstu, ko piešķirusi ikviena iestāde attiecīgajā dalībvalstī.

Piemērojot VTNP lēmumu, valsts un pašvaldību iestādēm ir pienākums nodrošināt, ka reģistrēta informācija par piešķirto atbalstu tiek glabāta 10 gadus no atbalsta piešķiršanas dienas, lai noteiktu, vai piešķirtā kompensācija ir saderīga ar VTNP lēmumu.

Latvija plāno izmantot ES līmeņa centrālo reģistru³⁴.

4.6. VTNP nostādnes un to nosacījumi

VTNP nostādnes piemērojamas, kad VTNP lēmumu piemērot nav iespējams, ja, piemēram, vienam VTNP sniedzējam vidēji gadā pilnvarojuma periodā kompensācija pārsniedz EUR 20 miljonus. Uz kompensāciju, kas sniegta saskaņā ar VTNP nostādnēm, attiecas iepriekšējas paziņošanas prasība EK saskaņā ar LESD 108.panta 3.punktu. Paziņošanas pienākums nenozīmē, ka kompensācija automātiski nebūtu saderīga ar LESD, bet gan to, ka, ņemot vērā attiecīgā atbalsta ievērojamo apmēru un lielāku konkurences kropļojumu risku, EK attiecīgais atbalsts jāizvērtē, lai pārlicinātos, ka ir izpildīti visi saderības nosacījumi.

Paziņošanu EK veic institūcija, kura plāno uzlikt VTNP pienākumu. Paziņošanas procedūra EK sīkāk aprakstīta Finanšu ministrijas sagatavotajā metodiskajā materiālā “Valsts atbalsta vadlīnijas”³⁵.

Ja atbalsts, par kuru saskaņā ar esošajiem noteikumiem bija jāpaziņo EK, tiek īstenots bez iepriekšējas paziņošanas, tas ir nelikumīgs komercdarbības atbalsts. EK var pārbaudīt attiecīgo pasākumu pēc savas iniciatīvas vai, pamatojoties uz sūdzību. Pārbaudes noslēgumā tiek sagatavots EK lēmums, saskaņā ar kuru, ja sniegtais komercdarbības atbalsts nav saderīgs ar ES iekšējo tirgu, tiek pieprasīta atbalsta atmaksa (kura aprēķināma kopā ar procentiem, sākot no dienas, kad nelikumīgais komercdarbības atbalsts piešķirts)³⁶.

Līdzīgi kā VTNP lēmums, arī VTNP nostādnes netiek piemērotas sauszemes transporta nozarei (VTNP nostādņu 8.punkts), bet tiek piemērotas aviotransportam un jūras transportam. Sabiedriskajai apraidei nostādnes nepiemēro (VTNP nostādņu 8. punkts); uz šo nozari attiecas Komisijas paziņojums par valsts atbalsta noteikumu piemērošanu sabiedriskajai apraidei (2009/C 257/01).

Papildus nosacījumi, salīdzinot ar VTNP lēmumu, kas ievērojami gadījumos, ja komercdarbības atbalsta saderīgumu ar ES iekšējo tirgu plānots nodrošināt saskaņā ar VTNP nostādnēm, ir šādi:

- dalībvalstij jāpierāda, ka ir pienācīgi ņemta vērā vajadzība pēc VTNP, rīkojot sabiedrisku apspriešanu vai izmantojot citus piemērotus instrumentus, lai ņemtu vērā lietotāju un pakalpojumu sniedzēju intereses. Šo nosacījumu nepiemēro, ja ir skaidrs, ka jaunas apspriedes nedos nekādu būtisku pievienoto vērtību attiecībā uz nesen rīkotajām apspriedēm. Informācija

³⁴ Uz 2026.gada maiju informācija no EK par centrālo reģistru, kuru dalībvalstīm būtu jāizmanto VTNP lēmumā noteiktās prasības izpildei, vēl nav saņemta. Jautājums šajā dokumentā tiks precizēts, kad būs pieejama papildus informācija no EK.

³⁵ https://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/komercdarbibas_atbalsta_kontrole/s/

³⁶ Skat. Komercdarbības atbalsta kontroles likuma IV nodaļu.

par sabiedrisko apspriežu rezultātiem vai citiem piemērotiem instrumentiem jādara publiski pieejama (internets vai citi piemēroti līdzekļi).

- atbalsts tiks uzskatīts par saderīgu ar ES iekšējo tirgu, balstoties uz LESD 106.panta 2.punktu, vienīgi tad, ja atbildīgā iestāde, attiecīgajam uzņēmumam piešķirot tiesības sniegt VTNP pakalpojumu, ir ievērojusi vai apņemas ievērot spēkā esošos ES noteikumus publiskā iepirkuma jomā. Tostarp jāievēro jebkādas prasības nodrošināt pārredzamību, vienlīdzīgu attieksmi un nediskrimināciju, kuras izriet tieši no LESD un vajadzības gadījumā ES sekundārajiem tiesību aktiem. Komercedarbības atbalsts, kas neatbilst šiem noteikumiem un prasībām, uzskatāms par atbalstu, kas ietekmē tirdzniecības attīstību tiktāl, lai kaitētu ES interesēm LESD 106.panta 2.punkta nozīmē.
- ja iestāde tiesības sniegt vienu un to pašu VTNP piešķir vairākiem uzņēmumiem, attiecībā uz katru uzņēmumu kompensācija jāaprēķina, izmantojot vienu un to pašu metodi.
- aprēķinot, kādas neto izmaksas ir vajadzīgas vai tiek prognozētas kā vajadzīgas, lai varētu izpildīt VTNP sniegšanas pienākumu, jāizmanto novērsto neto izmaksu metode, ja šāda prasība noteikta ES vai valsts tiesību aktos, un šī metode pēc iespējas jāizmanto arī citos gadījumos. Saskaņā ar novērsto neto izmaksu metodi, vajadzīgās neto izmaksas vai neto izmaksas, kas tiek prognozētas kā vajadzīgas, lai izpildītu VTNP sniegšanas pienākumu, aprēķina kā starpību starp neto izmaksām pakalpojuma sniedzējam, kuram ir pienākums sniegt VTNP pakalpojumu, un neto izmaksām vai ieņēmumiem tam pašam pakalpojuma sniedzējam, ja tam nav pienākuma sniegt VTNP pakalpojumu. Pienācīga uzmanība jāpievērš tam, lai pareizi tiktu aprēķinātas izmaksas, attiecībā uz kurām tiek prognozēts, ka VTNP sniedzējs no tām izvairīsies, un lai pareizi tiktu aprēķināti ieņēmumi, attiecībā uz kuriem tiek prognozēts, ka pakalpojumu sniedzējs tos nesaņems, ja viņam nav noteikts pienākums sniegt VTNP pakalpojumu. Aprēķinot neto izmaksas, jāizvērtē, kādus ieguvumus, tostarp pēc iespējas iekļaujot nemateriālus ieguvumus, VTNP sniedzējs saņem. Ieguvumi jāņem vērā kompensācijas apmēra noteikšanā.
- izstrādājot kompensācijas metodi VTNP, jāievieš stimulējoši pasākumi, lai VTNP būtu augstas kvalitātes un tiktu efektīvi īstenots, izņemot gadījumus, kad var pienācīgi pamatot, ka to nav iespējams vai arī nav lietderīgi darīt. VTNP nostādņu 38.punktā noteikts, ka kompensācijas mehānisms, saskaņā ar kuru neto izmaksas par VTNP sniegšanu būtībā tiek pēc tam kompensētas pilnā apmērā, nerada VTNP sniedzējam nekādus stimulus veicināt efektivitātes pieaugumu. Tāpēc šāds kompensācijas mehānisms ir izmantojams tikai un vienīgi gadījumos, kad dalībvalsts spēj pamatot, ka nav iespējams vai arī nav lietderīgi ņemt vērā produktivitātes efektivitāti un izstrādāt līgumu, kas rada stimulu panākt lielāku efektivitāti. Šādā gadījumā saprātīga peļņa nedrīkst pārsniegt VTNP nostādņu 36.punktā norādīto līmeni, proti, kapitāla rentabilitātes koeficients nepārsniedz attiecīgi mijmaiņas darījuma likmi³⁷ ar prēmiju 100 bāzes punktu apmērā.
- plānojot VTNP sniegšanu saskaņā ar VTNP nostādņēm un saskaņojot atbalsta pasākumu ar EK, pastāv iespēja, ka EK atbalsta pasākumu uzskatīs par potenciāli konkurenci traucējošu un var izvirzīt dalībvalstij papildu nosacījumus vai likt uzņemties papildus saistības, lai nodrošinātu, ka tirdzniecība starp ES dalībvalstīm netiek ietekmēta tiktāl, lai kaitētu ES interesēm (VTNP nostādņu 2.9.sadaļa).
- par katru VTNP pasākumu, kura saderības nodrošināšanai ar ES iekšējo tirgu tiek piemērotas VTNP nostādnes, internetā vai ar citiem piemērotiem līdzekļiem publicējama informācija par:
 - sabiedrisko apspriežu rezultātiem vai citiem piemērotiem instrumentiem;

³⁷ https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/reference-discount-rates-and-recovery-interest-rates/reference-and-discount-rates_en

- VTNP pienākuma saturu un ilgumu;
- attiecīgo uzņēmumu un aptverto teritoriju;
- atbalsta summu, kas uzņēmumam piešķirta katru gadu.

VTNP pilnvarojuma termiņš jāpamato, atsaucoties uz objektīviem kritērijiem, piemēram, nepieciešamību amortizēt pamatlīdzekļus, kas nav pārnesami (aktīvi, kurus nevar viegli pārdot un/vai pārvērst naudā). No tā izriet, ka saskaņā ar VTNP nostādņēm 10 gadu vai pat īsāks pilnvarojuma periods ne vienmēr būs pieņemams. Tādejādi VTNP nostādnes izvirza stingrākus nosacījumus, nekā VTNP lēmums. Turklāt, tā kā VTNP nostādnes parasti attiecas uz liela apjoma lietām, kuras var radīt nopietnākus konkurences kropļojumus, VTNP nostādņu nosacījumi par saderību kopumā ir stingrāki nekā VTNP lēmuma nosacījumi.³⁸

4.7. VTNP de minimis atbalsta regula un tās nosacījumi

Ja atbalstu sniedz atbilstoši VTNP de minimis atbalsta regulai, uz publisko finansējumu VTNP, kas jebkurā triju gadu periodā nepārsniedz EUR 750 000, neattiecas pienākums iepriekš sniegt paziņojumu EK.³⁹ VTNP de minimis atbalsta regula nosaka, ka trīs gadu periodā vienam VTNP sniedzējam var piešķirt EUR 750 000, izsakot to kā dotāciju skaidrā naudā. Visi izmantojamie skaitļi ir bruto skaitļi – pirms nodokļu atskaitīšanas vai citu atskaitījumu veikšanas. Ja atbalstu piešķir citā veidā, nevis kā dotāciju, atbalsta summa ir atbalsta dotācijas bruto ekvivalents. Trīs gadu periods šīs VTNP regulas kontekstā ir slīdošs trīs gadu periods, sākot no atbalsta piešķiršanas dienas.

Piešķirot kompensāciju VTNP nodrošināšanai saskaņā ar VTNP de minimis atbalsta regulu, jāievēro visas šajā regulā minētās prasības.

VTNP de minimis atbalsta regulu piemēro tikai tādām atbalstam, kas piešķirts VTNP sniegšanai. Uzņēmumam jābūt pilnvarotam sniegt noteiktu VTNP. Pilnvarojumā jāiekļauj informācija par VTNP, attiecībā uz kuru atbalsts tiek piešķirts, taču tajā nav jābūt iekļautai visai tai informācijai, kāda ir nepieciešama saskaņā ar VTNP lēmumu vai VTNP nostādņēm, ievērojot, ka komercdarbības atbalstu saņemošajam uzņēmumam vajadzētu būt rakstveidā pilnvarotam sniegt pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi, attiecībā uz kuru atbalsts piešķirts.

VTNP de minimis atbalsta regulu nepiemēro atbalstam, ko piešķir uzņēmumiem, kuri nodarbojas ar zvejas un akvakultūras produktu primāro ražošanu; ar zvejas un akvakultūras produktu pārstrādi un tirdzniecību, ja atbalsta summa ir noteikta, pamatojoties uz iepirkto vai tirgū laisto produktu cenu vai daudzumu; ar lauksaimniecības produktu primāro ražošanu vai ar lauksaimniecības produktu pārstrādi un tirdzniecību, vienā no šādiem gadījumiem:

- ja atbalsta summa ir noteikta, pamatojoties uz šādu produktu, kurus attiecīgais uzņēmums iepircis no primārajiem ražotājiem vai laidis tirgū, cenu vai daudzumu;
- ja atbalstu piešķir ar nosacījumu, ka to daļēji vai pilnībā nodod primārajiem ražotājiem.

VTNP de minimis atbalsta regula nosaka, ka atbalstu nepiemēro darbībām, kas saistītas ar eksportu uz trešām valstīm vai ES dalībvalstīm, proti, atbalstam, kas tieši saistīts ar eksportētājiem

³⁸ Eiropas komisijas rokasgrāmata par Eiropas Savienības valsts atbalsta, publiskā iepirkuma un iekšējā tirgus noteikumu piemērošanu vispārējās tautsaimnieciskās nozīmes pakalpojumiem un jo īpaši vispārējās nozīmes sociālajiem pakalpojumiem; http://ec.europa.eu/competition/state_aid/overview/new_guide_eu_rules_procurement_lv.pdf

³⁹ Komisijas 2023. gada 13.decembra regula (ES) Nr.2023/2832 par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108.panta piemērošanu de minimis atbalstam, ko piešķir uzņēmumiem, kuri sniedz pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202302832

daudzumiem, ar izplatīšanas tīkla izveidošanu un darbību vai ar citiem kārtējiem izdevumiem, kas saistīti ar eksporta darbībām.

VTNP de minimis atbalsta regulu nepiemēro atbalstam, kas piešķirts ar nosacījumu, ka importētu preču vietā tiek izmantotas vietējās preces un pakalpojumi.

Ja uzņēmumi darbojas nozarēs, kas izslēgtas no VTNP de minimis atbalsta regulas darbības jomas un nozarēs, kas nav izslēgtas no šīs regulas piemērošanas jomas, VTNP de minimis atbalsta regulu piemēro tikai atbalstam, ko piešķir attiecībā uz nozarēm, kuras nav izslēgtas no regulas darbības jomas, ar nosacījumu, ka tiek nodrošināts tas, ka darbības izslēgtajās nozarēs negūst labumu no *de minimis* atbalsta saskaņā ar VTNP de minimis atbalsta regulu, izmantojot piemērotus nodalīšanas līdzekļus, kā darbību nošķiršana vai uzskaites nošķiršana. Šis pats princips būtu piemērojams, ja uzņēmums darbojas nozarēs, kurās piemērojami zemāki *de minimis* atbalsta robežlielumi. Ja uzņēmums nevar nodrošināt, ka darbības nozarēs, kurās piemērojami zemāki *de minimis* robežlielumi, gūst labumu no *de minimis* atbalsta tikai apmērā, kas atbilst šiem zemākajiem robežlielumiem, viszemākais robežlielums būtu jāpiemēro visām uzņēmuma darbībām.

Ja saskaņā ar VTNP de minimis atbalsta regulu piešķirtā *de minimis* atbalsta kopējā summa uzņēmumam VTNP sniegšanai pārsniedz noteikto augšējo robežu, minētajam atbalstam šo regulu piemērot nedrīkst, pat attiecībā uz daļu, kas nepārsniedz šo augšējo robežu. Jāatzīmē, ka *de minimis* atbalstu, kas sniegts saskaņā ar VTNP de minimis atbalsta regulu, nekumulē ar jebkādu kompensāciju par to pašu VTNP, kas sniegts saskaņā ar VTNP nostādnēm vai VTNP lēmumu.

“Uzņēmums” VTNP de minimis atbalsta regulas izpratnē ir “viens vienots uzņēmums”, kā definēts šīs regulas 2.panta 2.punktā.

VTNP de minimis atbalsta regulu var piemērot līdz 2031.gada 30.jūnijam.

Lai nodrošinātu, ka ES regulējuma prasības Latvijā tiek ievērotas korekti, Latvijā izstrādāti MK noteikumi Nr.715, kas nosaka *de minimis* atbalsta uzskaites un piešķiršanas kārtību arī komercsabiedrībām, kuras sniedz VTNP.

4.8. Kumulācija

Nosakot kompensāciju par VTNP sniegšanas pienākumu, sniegto atbalstu drīkst apvienot ar citu komercdarbības atbalstu, kas sniegts saskaņā ar VTNP lēmumu citas atbalsta programmas vai *ad-hoc* atbalsta ietvaros par vienām un tām pašām attiecināmajām izmaksām, ja šādas atbalstu apvienošanas rezultātā atbalsta vienībai vai izmaksu pozīcijai attiecīgā maksimālā atbalsta intensitāte nepārsniedz 100%.

VTNP de minimis atbalstu viena vienota uzņēmuma līmenī var apvienot ar *de minimis* atbalstu, kas piešķirts saskaņā ar citu *de minimis* regulu (VTNP de minimis atbalsta regulas 5.panta 1.punkts). Tas nozīmē, ka, piemēram, ja uzņēmums jau ir saņēmis EUR 300 000 pēdējo trīs gadu laikā tādiem pakalpojumiem, kas nav saistīti ar VTNP nodrošināšanu (saskaņā ar vispārējo *de minimis* regulu), tas vēl drīkst saņemt VTNP nodrošināšanai EUR 750 000 saskaņā ar VTNP de minimis atbalsta regulu.

De minimis atbalstu saskaņā ar VTNP de minimis atbalsta regulu nekumulē ar jebkādu kompensāciju par to pašu VTNP neatkarīgi no tā, vai kompensācija ir vai nav komercdarbības atbalsts (VTNP de minimis atbalsta regulas 5.panta 2.punkts).

Savukārt, ja viens pakalpojumu sniedzējs ir pilnvarots sniegt vairākus VTNP, tas var saņemt kompensāciju par vienu VTNP saskaņā ar VTNP de minimis atbalsta regulu, bet par citiem VTNP tas var saņemt kompensāciju, kas atbilst visiem četriem *Altmark* sprieduma nosacījumiem, vai arī atbilstoši VTNP lēmumam vai VTNP nostādnēm.

VTNP de minimis atbalsta regulā noteiktā augšējā robeža vienam uzņēmumam ir EUR 750 000 visiem pasākumiem saskaņā ar minēto regulu, neatkarīgi no tā, vai šie pasākumi attiecas uz vienu un to pašu vai dažādiem VTNP. VTNP de minimis atbalsta regulā arī noteikts, ka par vienu un to pašu VTNP uzņēmums nevar saņemt kompensāciju gan saskaņā ar VTNP lēmumu vai VTNP nostādnēm, gan VTNP de minimis atbalsta regulu (VTNP de minimis atbalsta regulas 5.panta 2.punkts), jo tādējādi veidotos pārmērīga kompensācija. Taču ir iespējams saņemt kompensāciju saskaņā ar VTNP lēmumu vai VTNP nostādnēm par vienu VTNP un piemērot VTNP de minimis atbalstu citam VTNP.

Nosakot kompensāciju par VTNP pakalpojuma sniegšanu, jāņem vērā arī tas, ka var tikt kompensēta tikai tā izmaksu daļa, kuru VTNP pakalpojuma sniedzējs nav ietvēris VTNP pakalpojuma saņēmējiem noteiktajā tarifā.

5. Piemēri par VTNP lēmuma piemērošanu Latvijā

Saskaņā ar likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem"⁴⁰ 2.panta otro daļu valsts regulatīvās funkcijas tiek veiktas enerģētikas, elektronisko sakaru, pasta, sadzīves atkritumu apsaimniekošanas un ūdenssaimniecības nozarē. Sabiedriskos pakalpojumus regulējamās nozarēs regulē Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija (iepriekš minētā likuma 6.pants).

- Siltumapgādes nozarē attiecībā uz siltumenerģijas ražošanu pastāv tirgus un, ja siltumenerģijas ražotājiem tiek piešķirts komercdarbības atbalsts, jāievēro atbilstošs komercdarbības atbalsta regulējums. Savukārt centralizētās siltumapgādes komersantu sniegtajiem pakalpojumiem gadījumos, kad tiek sniegts komercdarbības atbalsts, visbiežāk ticis piemērots Lēmums 2012/21/ES, un, attiecīgi, sākot ar 2026.gada 8.janvāri – VTNP lēmums. Atsevišķās pašvaldībās Latvijā netiek iedzīvotājiem sniegts siltumapgādes pakalpojums, jo vēsturiski izveidojies, ka katra māsaimniecība tās teritorijā to nodrošina pati, un ekonomisku apsvērumu dēļ nav jēgpilni risinājumu mainīt.
- Atbalsts sabiedriskajiem elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem Latvijā šobrīd ticis sniegts saskaņā ar Lēmumu 2012/21/ES un attiecīgi, plānojot jaunus pasākumus, jāpiemēro VTNP lēmumu, vienlaikus ievērojot arī EK paziņojuma par valsts atbalsta noteikumu piemērošanu sabiedriskajai apraidei (2009/C 257/01)⁴¹ nosacījumus. Dokumenti izvirza noteiktas prasības sabiedriskajam pasūtījumam un uzņēmumiem, kas šo pasūtījumu pilda. Kompensāciju, kas pilnvarojuma periodā vidēji gadā pārsniedz 20 miljonus euro (saskaņā ar VTNP lēmumā noteikto sliekšni), var piešķirt tikai pēc EK lēmuma saņemšanas par pasākuma saderīgumu ar ES iekšējo tirgu.
- Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas nozare. Regulators (Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija) sadzīves atkritumu apsaimniekošanas nozarē regulē vienīgi sadzīves atkritumu apglabāšanu atkritumu poligonos. Lai sniegtu sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojumu, VTNP sniedzējam ir jābūt reģistrētam sadzīves atkritumu apglabāšanas atkritumu poligonos pakalpojuma sniedzēju reģistrā un nepieciešams Regulatora apstiprināts sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifs. Ja atkritumu apglabāšanai atkritumu poligonos tiek piešķirts komercdarbības atbalsts, Latvijā publisko resursu piešķiršanā līdz šim ticis piemērots Lēmums 2012/21/ES un turpmāk atbalsta piešķiršanā var izvērtēt VTNP lēmuma piemērošanu.

Citas ar sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu organizēšanu un uzraudzību saistītās darbības ir pašvaldību kompetencē. Sadzīves atkritumu apsaimniekošanu nodrošina tirgus dalībnieki, un iedzīvotāji sedz izdevumus atbilstoši tarifam. Līdz ar to atkritumu savākšanas, pārvadāšanas un pārstrādes jomā VTNP regulējumu piemērot nebūs iespējams.

⁴⁰ <http://likumi.lv/doc.php?id=12483>

⁴¹ [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:52009XC1027\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:52009XC1027(01))

- Ūdenssaimniecības nozare. Ūdens apgādes un kanalizācijas pakalpojumu nodrošināšanai tiek piešķirts komercdarbības atbalsts un līdz šim ticis piemērots Lēmums 2012/21/ES un turpmāk tiks vērtēta iespēja piemērot VTNP lēmumu.
- Veselības aprūpe. Pārsvārā visām veselības aprūpes iestādēm un veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējiem ar Nacionālā veselības dienestu kā finansējuma devēju ir noslēgti līgumi par no valsts budžeta apmaksāto veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu (pakalpojumu sniedzēji ir pašvaldību padotības institūcijas, sabiedrības ar ierobežotu atbildību un pašnodarbinātas personas), ievērojot VTNP lēmumu.

Ja pašvaldība veselības aprūpes iestādei arī plāno novirzīt publiskos resursus par tiem pašiem pakalpojumiem, tā slēdz papildus vienošanos ar veselības aprūpes pakalpojuma sniedzēju un nodrošina pārkompensācijas kontroli. Ja pašvaldība uzliek papildus pakalpojumu, kas atšķiras no Nacionālo veselības dienesta uzliktā pakalpojuma, tā slēdz līgumu, kurā iekļauj prasības no VTNP regulējuma. Pilnvarojuma devējs ir tā iestāde, kura nodrošina, ka VTNP sniedzējs netiek pārkompensēts, nodrošina uzraudzību pilnvarojuma periodā un informācijas glabāšanu 10 gadus pēc VTNP līguma beigām (saskaņā ar Lēmumu 2012/21/ES) vai reģistrēto informāciju par piešķirto atbalstu VTNP sniedzējs glabā 10 gadus no atbalsta piešķiršanas dienas (saskaņā ar VTNP lēmumu).

- Sociālo pakalpojumu joma. Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā⁴² (3.pants) noteikts, ka tiesības uz sociālajiem pakalpojumiem un sociālo palīdzību ir Latvijā dzīvojošām personām. Ņemot vērā, ka atbalsta saņēmēji šādā gadījumā ir fiziskas personas komercdarbības atbalsta regulējums nav jāpiemēro. Attiecībā uz sociālajiem mājokļiem jānorāda, ka situācija atšķiras pašvaldībās, galvenokārt, dēļ iedzīvotāju skaita tajās, līdz ar to katrs gadījums no komercdarbības atbalsta kontroles viedokļa vērtējams atsevišķi, tomēr, ņemot vērā to, ka tirgus nevar nodrošināt sociāli mazāk nodrošinātas personu grupas ar dzīvojamo platību, tad atsevišķiem pašvaldību sniegtajiem pakalpojumiem sociālo dzīvokļu jomā varētu nebūt saimniecisks raksturs, bet gan sociāla funkcija konkrētā Latvijas teritorijā. Sadarbībā ar Labklājības ministriju atsevišķiem sociālajiem pakalpojumiem, ņemot vērā mērķa grupu un tirgus situāciju, ir noteikts VTNP pilnvarojums.
- Sabiedriskā pasažieru transporta pakalpojumu nozare. Komercdarbības atbalstu, kas tiek sniegts sabiedriskā pasažieru transporta pakalpojumiem, izmantojot dzelzceļu un autoceļus, sniedz saskaņā ar 2007.gada 23.oktobra Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (EK) Nr. 1370/2007 *par sabiedriskā pasažieru transporta pakalpojumiem, izmantojot dzelzceļu un autoceļus, un ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1191/69 un Padomes Regulu (EEK) Nr. 1107/70*. Sabiedriskā pasažieru transporta pakalpojumu nozare šajā metodoloģiskajā palīgmateriālā apskatīta netiek.
- Lidostas. Latvijā VTNP lidostām ir nedefinēti likuma „Par aviāciju”⁴³ 27.² pantā „Sabiedriskas nozīmes pakalpojumu sniegšanas saistības”. Tie ir tieši saistīti ar lidlauka pamatdarbību un ietver infrastruktūras būvju (skrejceļa, termināļa, skrejceļa pievedceļu, perona, gaisa satiksmes vadības torņa u.c.) būvniecību, tai skaitā nepieciešamās zemes iegādi un lidlauka aprīkojuma nodrošināšanu, kas ietver arī tiešās palīdzības sniegšanai nepieciešamo aprīkojumu; infrastruktūras ekspluatāciju, kas ietver lidlauka pārvaldību un uzturēšanu; lidlauka papildu pakalpojumu (lidlauka infrastruktūras izmantošanas, ugunsdzēsības, ātrās palīdzības, drošības un citu lidlauka papildu pakalpojumu) sniegšanu. VTNP lēmums lidostu darbībām piemērojams, ievērojot 2.panta 1.punkta g) apakšpunktā noteiktos ierobežojumus.

⁴² <http://likumi.lv/doc.php?id=68488>

⁴³ <https://likumi.lv/ta/id/57659-par-aviaciju>

Pielikums “Praktiski piemēri VTNP pilnvarojuma akta sagatavošanai, piemērojot VTNP lēmumu”

Zemāk minētie piemēri sniegti, lai atvieglotu VTNP regulējuma piemērošanu, sagatavojot pilnvarojuma aktu atbilstoši VTNP lēmuma 4.pantam. Piemēri var nebūt tieši piemērojami ikvienā situācijā, katra konkrēta VTNP sniegšanas gadījumā pilnvarojuma akts sagatavojams, ņemot vērā VTNP sniegšanas jomu, nozari, situāciju konkrētajā teritorijā.

Noteikts VTNP saturs - VTNP lēmuma 4.pants	
	<ul style="list-style-type: none">– <i>VTNP SNIEDZĒJS [pakalpojuma sniedzējs/Uzņēmums] ir atbildīgs par dzeramā ūdens iegūvi, atdelžošanu, attīrīšanu un novadīšanu līdz PATĒRĒTĀJAM.</i>– <i>VTNP SNIEDZĒJS [pakalpojuma sniedzējs/Uzņēmums] ir atbildīgs par notekūdeņu savākšanu no PATĒRĒTĀJA, to novadīšanu uz notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, attīrīšanu un attīrīto notekūdeņu novadīšanu līdz iztekai ūdenstilpē.</i> <p>VTNP sniedzējam būtu izvirzāma arī prasība par nepieciešamā tehniskā aprīkojuma uzturēšanu un atjaunošanu, lai VTNP pakalpojumus varētu sniegt atbilstoši katram konkrētajam pakalpojumam noteiktajām prasībām.</p> <ul style="list-style-type: none">– <i>VTNP SNIEDZĒJS [pakalpojuma sniedzējs/Uzņēmums] ir atbildīgs par savu pamatlīdzekļu un tehniskā aprīkojuma uzturēšanu un atjaunošanu, lai varētu izpildīt šī līguma [...] punktus noteikto.</i> <p><i>VTNP SNIEDZĒJA [pakalpojuma sniedzējs/Uzņēmums] pienākumi ir uzturēt punktā minēto pakalpojumu sniegšanai nepieciešamo infrastruktūru, iekārtas un ierīces darba kārtībā, savlaicīgi veikt remontus un citus apkopes darbus, būvniecības un rekonstrukcijas darbus, lai paaugstinātu sniegto pakalpojumu kvalitāti saņēmējam un nodrošinātu sniegto pakalpojumu atbilstību LR normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.</i></p>
Noteikts VTNP sniegšanas pienākuma ilgums - VTNP lēmuma 4.pants	
	<ul style="list-style-type: none">– <i>Pilnvarojuma akts stājas spēkā ar tā parakstīšanas brīdi un ir noslēgts uz laiku līdz [Datums].</i>
Noteikta VTNP sniegšanas teritorija un ekskluzīvās vai īpašās tiesības - VTNP lēmuma 4.pants	
	<ul style="list-style-type: none">– <i>PAŠVALDĪBA piešķir VISPĀRĒJAS TAUTSAIMNIECISKAS NOZĪMES PAKALPOJUMU SNIEDZĒJAM [pakalpojuma sniedzējs/Uzņēmums] ekskluzīvas tiesības sniegt ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus visā [pilsētas, novada nosaukums] administratīvajā teritorijā.</i>– <i>Pakalpojuma sniedzējam ir piešķirtas īpašās tiesības [pilsētas, novada nosaukums] administratīvajā teritorijā, izņemot [pilsētas, novada nosaukums] ... teritoriju, sniegt šā līguma ...punktā noteiktos pakalpojumus.</i>– <i>PASŪTĪTĀJS piešķir KOMERCSABIEDRĪBAI ekskluzīvas tiesības sniegt ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus [Nosaukums] republikas pilsētas administratīvajā teritorijā.</i>
Norādīts VTNP kompensācijas mehānisma apraksts, tā aprēķināšanas, kontroles un pārskatīšanas parametri – VTNP lēmuma 4., 5., 6. un 7.pants	

- *Lai nodrošinātu šī līguma ... punktos noteikto VTNP pakalpojumu sniegšanu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kvalitātei, UZŅĒMUMS var saņemt atlīdzības maksājumus, kas ir investīcijas VTNP pakalpojumu sniegšanas infrastruktūrā. Atlīdzības maksājumu aprēķināšana, kontrole un pārskatīšana, kā arī atlīdzības maksājuma pārmaksas novēršana un atmaksāšana notiek atbilstoši ES un LR normatīvajiem aktiem, kas nosaka prasības publisko līdzekļu piesaistīšanai ieguldījumiem ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju infrastruktūrā, šādu projektu īstenošanas kārtībai, kā arī neatbilstoši veikto izdevumu atgūšanai un atmaksāšanai.*
- *Ja līgums, beidzoties tā termiņam, netiek pagarināts, UZŅĒMUMAM ir pienākums vai nu atmaksāt VTNP uzlicējam to VTNP pakalpojumu sniegšanai nepieciešamo pamatlīdzekļu, kuri izveidoti (iegūti) saņemot šā līguma punktā paredzētos atlīdzības maksājumus, nolietojuma (amortizācijas) daļu, kura līdz līguma darbības termiņa beigām, nebija un atbilstoši normatīvajiem aktiem nevarēja būt atskaitīta, vai arī atdot minētos pamatlīdzekļus VTNP uzlicējam.*

Gadījumā, ja VTNP kompensācijas mehānisms noteikts iestādē ar atsevišķu kārtību, tas jāiekļauj VTNP pilnvarojuma aktā.

- *Kompensācijas aprēķināšanas metodika tiek noteikta ar ...dokumentu.*

VTNP pilnvarojuma aktā būtu norādāms arī kādas izmaksas un ieņēmumi tiks uzskatīti par attiecināmiem, ietverami nosacījumi darbību nošķiršanai:

- *ieņēmumu posteņos iekļauj vismaz tos ieņēmumus, kas saistīti ar VTNP saistību izpildi (skat. VTNP lēmuma 5.panta 4.punktu);*
- *izmaksu posteņos iekļauj tikai tās tiešās un netiešās izmaksas, kas ir nepieciešamas VTNP saistību izpildei un radušās, izpildot VTNP līgumu.*
- *Ja VTNP sniedzējs bez VTNP saistību izpildes veic citu saimniecisko darbību, tas nodrošina ar VTNP saistību izpildi saistītās saimnieciskās darbības ieņēmumu un izdevumu atsevišķu uzskaiti, kā arī Latvijas Republikas grāmatvedību reglamentējošos normatīvajos aktos noteiktajos grāmatvedības organizācijas dokumentos norāda izmaksu sadales metodiku.*
- *Ja VTNP sniedzējs ir saņēmis kompensāciju, kas pārsniedz VTNP lēmuma 5.pantā noteikto summu, pilnvarojuma devējs attiecīgajam VTNP sniedzējam pieprasa atmaksāt saņemto pārmērīgo kompensāciju. Ja turpmākie kompensācijas maksājumi ir paredzēti VTNP pilnvarojumā, kompensācijas aprēķināšanas parametrus atjaunina nākotnei, un, ja pārmērīgas kompensācijas summa nepārsniedz 10 % no vidējās gada kompensācijas summas, šādu pārmērīgu kompensāciju var atskaitīt no nākamā kompensācijas maksājuma (ievērojot VTNP lēmuma 7.panta 4.punktu).*

VTNP pilnvarojuma aktā norādīti pasākumi, lai novērstu un atgūtu jebkādu pārmērīgu kompensāciju.

- *Kompensācijas parametru uzraudzības kārtība - Pašvaldība, vismaz reizi piecos gados⁴⁴ Līguma darbības laikā un Līguma darbības beigās nodrošina kompensācijas parametru atbilstības kontroles veikšanu, t. i. ne vēlāk kā līdz ... un*

⁴⁴ Skat. izņēmumus, kas minēti šī metodiskā materiāla 21.lpp.